

Ціна: 50 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XVIII

ТРАВЕНЬ — 1967 — МАЙ

Ч. 208

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Драч Іван — Поезії	1
Коваленко Л. — Войнаровський	2
Чапленко В. — Політичне крикливоство або антиювілейне мимрення	7
Волиняк П. — Ювілей похідних груп	13
Волиняк П. — Ну, і як воно було на заході Канади?	15
Білогруд І. — Ювілейний концерт Гр. Кистастого	24
Шаповал І. — У пошуках скарбів	27
Некрологи. Дописи. Повідомлення.	

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Відомий бандурист і композитор, творець капелі бандуристів ім. Т. Шевченка — Григорій Трохимович Китастий.

У Чикаго, США, з нагоди 60-річчя Г. Китастого відбувся концерт з його творів. У концерті взяли участь: збірний хор міста Чикаго під керуванням ювілята, ансамбль бандуристів ОДУМу (Чикаго) під диригуванням Г. Китастого, танцювальний ансамбль "Дніпро" (Мілвокі), Г. Китастий (сольо на бандурі), Оксана Бринь, сопрано (Міннеаполіс, США), Йосип Гошуляк, бас (Торонто, Канада), Р. Згодава (сольо на фортепіані і акомпаньямент усім виконавцям), Р. Клюковський (скрипка).

Концерт відкрив голова ювілейного комітету адв. д-р Ілля Мула, доповідь "Творчий шлях ювілята" прочитав Улас Самчук.

На концерті було понад тисяча осіб. По концерті відбувся бенкет у ресторані, на якому було яких півторасти осіб. На концерті прочитано письмові привіти й телеграми. Від усіх співробітників і читачів

«НОВІ ДНІ»

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во «Нові Дні», редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

У Канаді: 4.50 дол. канадських на рік;
У США: 5.00 дол. американських на рік;
В Австралії: 3.50 дол. австралійських на рік;
У Франції: 20 франків на рік;
В Англії: 30 шілінгів (без змін);
В усіх інших країнах Європи: 4.50 дол. ам.
У Венецуелі: 4.50 дол. канадських;
Усі інші країни Південної Америки: 3.00 дол.
канадських.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
South Australia

Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

"Нових Днів" було вислано привіт і квіти. Привіт зачитано й квіти передано ювілятові на концерті.

Здається, відбулося все дуже добре, та щоб громадянство було правильно й повно поінформоване, скажемо, що одна "найправильніша" група відкликала своїх людей з ювілейного комітету і зробила все, що лише могла, щоб концерт зірвати. Причина? "Китастий — "контактник"... Г. Китастий справді зустрічався з артистами з України, щоб довідатись дещо про свого сина, який вчиться в Київській консерваторії, а ті артисти його добре знали... Правда ж, "національний злочин" учинив Китастий?..

Солісти Йосип Гошуляк і Оксана Бринь одержали анонімні листи з погрозами, щоб не брали участі в концерті. Ці ж "найправильніші патріоти" вислали листа до ОДУМу, у якому названо членів ювілейного комітету О. Коновала та Д. Завертайла комсомольцями, а Д. Гушецького "польським комісаром"...

Усе це не лише не пошкодило справі вшанування нашого визначного культурного діяча, а навіть допомогло: на місце вибулих у комітет прийшли нові люди, Йосип Гошуляк не тільки не відмовився співати, а поїхав хворий у Чикаго, щоб заспівати бодай одну пісню на концерті... А громадянство, обурене таким шантажем, масово прийшло на концерт — тисяча осіб про щось таки говорять!

Треба відзначити стійкість голови комітету д-ра Іллі Мули, що не піддався шантажистам: українська громада Чикаго під його керівництвом виклик прийняла і бій виграла!

Нашого заслуженого мистця і громадського діяча Григорія Трохимовича Китастого ще раз вітаємо від усіх наших співробітників і читачів і бажаємо дальших творчих успіхів і праці для нашого поневоленого народу! РЕД.

† СЕМЕН БУТОВСЬКИЙ

Ділимося з нашими читачами сумною вісткою, що в Філядельфії у квітні помер наш визначний оперовий артист і режисер і наш співробітник Семен Юхимович Бутівський.

Висловлюємо своє найщиріше співчуття вдові Покійного, відомій оперовій артистці Галині Олександрівні Бутівській. РЕД.

Просимо наших читачів вибачити за таке скромне й неповне повідомлення — ми не змогли дістати відповідних даних із Філядельфії, тому некролога і, можливо, спогади деяких наших артистів, які співпрацювали з Семеном Юхимовичем Бутівським ще в Україні, видрукуємо пізніше.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Лац Віктор, Клівленд, США	1
Теличко Кость, Едмонтон, Канада	1
Чапленко Василь, Нью-Йорк, США	1
Юхименко Іван, Торонто, Канада	1

Іван ДРАЧ

БАЛЯДА ПРО ЗЕМЛЮ

Асфальт розідрано. Земля роздольним левом
Ген за бульдозер поповзом повзе,
Лапищами дере боки деревам,
Іклищами цупке шосе гризе.

Вщент розпанахано асфальт. Руде суглиння
Клубочиться, могутне і сире,
Зацуплене поворсеним корінням,
Аж крекче, гордовите і старе.

Асфальт потрошено. Це пневматичний молот
Упав на груди дроблених коржів,
Розбуркавши свій пневматичний голод
Електрострумом гумових вузів.

Асфальт повержено. Земля, густа земляця,
Запанувала, тяжко возлягла,
Руда і хитра, як вертка лисиця,
Туга і горда, мов крило орла...

І цим козацьким городським могилам,
Що вивержені за нікчемну мить,
Вже притаманна та питома сила,
Що Києвом старезним клекотить.

Як горобці у пилюзі, хлоп'ята —
Замурзані модерні дикуни —
На глині борюкаються завзято,
Аж тріскотять нейлонові штани.

Й чистюлі терті, кривні городяни
Навзаводи біжать і верещать,
Сторчма пірнають в землю цю роздягну, —
Що ставить їм свою сиру печать.

А я, статечність розламавши прудко,
На глину йду, як на святий поріг,
З густого змроку підіймаю грудку
Й несу її як дивен оберіг...

ДВОЄ В ПШЕНИЦІ

Пруть рефрижератори і «Татри»,
Мруть воли у спецгрузовиках,
Ще й дощів густі пульверизатори
Їх шпарують по цупких боках.

Хиже сонце їсть глевкий гудрон.
Котить день своє буденне коло,
Верхового вітру тоскне соло
З полином розмішує озон.

А на мандрівниці — на пшениці,
Де брезент стріляє, аж гуде,
Де жаріють ядра жовтолиці,
Де пашисть вогнем підстилка, де

Ген в імлі бундючний елеватор —
В кузові ж залюблені лежать.

Їх жага спекотна, як екватор,
Зцупила в свою хижаву п'ядь.

Губоньки їм голодом зморила,
Ще й окрила пломенем чоло.
У пашниці потопило крила —
В солодошах рученьки звело.

Він її замилує до млості,
Аж в дівочій млості хруснуть кості,
А вона одкинеться, як є,
Аж пшениця в пазуху полле...

Заздрісно, курортно блимнуть з «Татри»,
З «Волги» слину збуджено ковтнуть,
І женуть, і пруть повз елеватори,
Обігнавши юну свою суть.

Ці ж обійми в хлібі — шалу острів,
Шалу й плоті в золотім чаду —
Що для них? Хіба приправи гострі,
Мимохить спожиті, на ходу...

ЛИСТ

КОНОЗИСТОЇ ДІВЧИНИ

Ти мене, милий, не руш.
Цвіт облітає з руж,
Вітер такий скажений.
Рідний мій, навіжений,
Ти мене, милий, не руш.

Солоно так мені,
Солодко в самотині.
Хай воно для годиться
Ведеться так, як ведеться —
Дай мені бути при мені.

Я ж дика, впокорена, зла,
Смага доторкнулась чола,
Волосся заправлено в стьожку.
Дуже було мені тяжко,
Милий, од твого крила...

Дай одійти на дозвіллі,
Ходити по вогкому зіллі,
Топити тут мамину піч.
А говорять жаби ж цілу ніч
В лілей телефони білі.

Я чадію з того крекоту,
Хоч подайся у їхню секту,
Та біжу, ти мені пробач,
В телевізорі знову м'яч —
Популярний ерзац інтелекту.

Солоно так мені,
Солодко в самотині,
Дай мені для годиться
Перебіситься, переказиться,
А потім вже й — по мені...

(«Вітчизна», ч. 12, 1966. Київ.)

ВОЙНАРОВСЬКИЙ

I

Своїм великим тілом цар майже заповнював невеличку низеньку палату кремлівського палацу. Уже з насуплених його брів побачила Катерина, що цар гнівний, і тому сиділа тихо й говорила особливо спокійним, ласкавим тоном, старанно підбираючи мало-знайомі російські слова, бо останнім часом він почав гніватись, коли вона переходила на німецьку мову:

— Лібер Пітерхен, не тривож гнівом свого серця. І навіщо? Ти — цар. Ти можеш сказати і все буде зроблено. Навіщо тобі мучити своє серце гнівом?

— Не можу наказати, — вибухнув криком Петро. — Не можу! І Мазепа втік, і помер без моєї кари, і цей його небіж п'ять років їздить по Європах, як по своїй хаті! Як я його дістану?! Як?!

Цар знову заходив по палаті, міряючи її великими кроками взад і вперед, повертаючись так часто, що в Катерини починало крутитись у голові.

— І його приймають! — знову закричав Петро, стискаючи кулаки. — Це мене найбільше гнівить, що його приймають при всіх дворах! Ніби він справді є посланцем від якоїсь держави!

— Лібхен, — ще тихіше умовляла його Катерина. — Це не може бути! Ніхто не буде приймати людину з України, як посла! Всі знають, що Україна належить до Росії.

— І ти також?! — раптом майже заревів Петро повертаючи викривлене гнівом обличчя до неї. — І ти також! Яка Україна?! Нема України! Нема й не було! Є тільки Малоросія! Скільки разів я говорив усім, що є тільки Малоросія. Ми — велика Росія, а вони — мала! Чула?

— Чула, лібхен, чула — покійно сказала Катерина. — Я вже тепер буду знати.

Вона бачила, що Петро одержав якісь нові відомості про Войнаровського і треба довести його до того, щоб він усе розказав їй. Тільки тоді стане йому легше. Не розумом, але жіночим чуттям знала вона, що вся її вага і значення для Петра полягає саме в тому, що він може висловитись перед нею, не боячись зради чи інтриг, що він може кричати і гніватись, а вона все це сприйме спокійно, покійно і дбатиме лише про нього, про його спокій, про його здоров'я.

Та й про кого ще могла вона дбати тут, при цьому дворі, де все дрижало заздрістю, злобою, ненавистю і інтригами? Де кожний боярин з обстриженою бородою вважав для себе ганьбою схилитися перед нею, перед недавньою служницею в німецькому шинку, про яку говорилося, що вона більше заробляла тілом, ніж пивом. О, вони боялись царя, і хилились перед нею і перед ним, після того, як він порубав голови стрільцям на Красній плащі і заслав свою сестру царицю Софію в монастир! Вони схиля-

лись перед нею, але вона часом ловила їх погляди, повні зневаги і похоти, якими вони з-під лоба дивились на її відкриті згідно з правилами європейської моди груди. Тільки Пітер, могутній і всевладний Пітер міг охоронити її від них. Та ще корона. Оця корона Мономаха, що її забрали вони з Києва і якою коронувались усі Романови, як їй підкреслено суворим тоном пояснював митрополит. Та ще, звичайно, Меншиков...

— Любий веселий Алексахка, — подумала Катерина, стежачи очима за неспокійними кроками царя. — Любий Алексахка! Напевно, їй з ним було б і легше і веселіше. Принаймні, не мусіла б майже щодня внутрішньо здригатись від страху, що царський гнів колись окошиться й на ній, і тоді їй кінець. З Алексахки все й почалось... Він тоді побачив її у Шереметьєва і почав приставати, щоб той продав її йому... Це тільки пізніше Катерина зрозуміла, що її продавали, як худобину. У той день вона тільки дивилась на білі зуби, що весь час блищали в червоних устах Меншикова, на його веселий голос, на його хитрувато-зухвалі очі. І коли він сказав їй вкінці:

— Ну, лібхен, марш зі мною, — і легенько штовхнув до дверей, після того, як усипав якісь гроші у руку Шереметьєва, зрозуміла вона, що відтепер він є її паном і слухняно, навіть охоче пішла за ним. А він привів її у свою кімнату, де він стояв разом з царем після перемоги над шведами. Алексахка всю дорогу жартував, лоскотав і пощипував її, ніби вони були давні друзі...

Цариця несвідомо усміхнулась своїм спогадам, але зараз же схаменулась, почувши царів крик:

— Чому смієшся? Наді мною смієшся? Я такий дурний по-твоему чи що?

Катерина не чула, що він перед тим говорив, але, знаючи царя, тільки зідхнула, ніби докоряючи:

— Пітерхен! Кого ж я буду слухати, як не тебе? Я тільки усміхнулась, що ти так багато думаєш про тих... малоросів. Забудь про них! Їх уже розбито і вони більше не встануть! Навіщо тобі себе мучити!

— Не люблю крамоли, — вже спокійніше сказав цар. — Не люблю, коли хтось думає, що й він має право щось робити й говорити! Не зношу такого самоправства!

— І не мусиш терпіти, — сказала Катерина, придивляючись до царевої ходи: він уже не бігав по кімнаті, а міряв її, хоч і великими, але рівними кроками, що означало, що він обмірковує якісь нові плани. Катерина знову віддалась своїм спогадам.

Вона ніколи не забуде, як увійшла, сміючись на Меншикові вигадки, до кімнати і застигла злякано перед величезним чоловіком, що нахмурено сидів за невеличким столом, на якому були розложені папери і мапи. Він також глянув на неї, спочатку невдоволено, з-під лоба, а потім раптом розсміяно й весело.

— Ого, Алеексахка, де це ти таку шишечку роздобув?

— Для себе, Петрушка, для себе, — заспішив

Меншиков, але цар не слухав його, одверто роздивляючи Катерину.

— Ні, брат, не для себе. Це надто ласий шматочок. Він і для царя годиться. Чи не так? — підморгнув він Катерині, але Меншиков, видно, не хотів, легко віддати її:

— А ти чого ж це моїми трудами маєш користуватись? Піди собі та й знайди — вже майже сердито відповів він, але Катерина уловила обережний, сторожний погляд, яким обвів Меншиков царя. І коли цар уже суворіше сказав:

— От ще! Маю я час бігати по шинках за дівчатами. Привів її до мене, то тепер і віддавай, — то Меншиков тільки розсміявся штучним сміхом і погодився:

— Та ти ж знаєш, Петрушка, що я для тебе не тільки що дівку, а й своє життя віддам...

Катерина чула цей тон і добре розуміла його. Бо їй самій доводилось не раз і не два удавати, що вона діє незалежно і навіть гнівається, коли насправді хотіла тільки догодити своєму панові. Але з панами важливо зберігати бодай вигляд незалежності. Особливо з росіянами... Катерина зідхнула. Скільки понижень і ляпасів дістала вона від одного Шереметьєва, коли наважувалась розмовляти з ним принаймні так, як вона звикла розмовляти з пастором Глюком, коли служила у нього в Марієнбурзі... Шереметьєв, мабуть, і продав її Меншикову власне за цю її незалежність, за бажання зберігати свою гідність... З тих пір вона багато чого навчилась. Найперше, що з росіянами найважливіше зберігати спокій і не виконувати їх наказів з непотрібним поспіхом. Але однаково — виконувати їх треба, бо вони ненавидять людей з незалежним характером.

— Пітерхен, — сказала вона несміливо. — Я думаю, що я маю більше підстав бути вдячною Мазепі і... Малоросії, ніж проклинали їх. — Вона усміхнулась, передчуваючи, як цар буде сміятись разом з нею над її жартом.

Але він раптом спинився посеред кімнати і уставився на неї своїми чудними, ніби совинними очима:

— Чому? — спитав уривчасто, і Катерина на хвилину спинилась, думаючи чи не краще їй перемовчати. Але було вже пізно, і ніякий інший жарт їй не спадав на думку. Треба було ризикувати і йти до кінця:

— Та коли б Мазепа не затягнув Карла в Укра... в Малоросію, так ти б, може, не вигнав би шведів із Марієнбурга і так я ніколи не побачила б тебе...

— О, так ти думаєш, що я не міг би перемогти Карла сам? Ти думаєш, що тільки, коли він опинився далеко від свого краю, від запасів і від зброї, тільки тоді я міг перемогти його? От як! Так я, бачу, годую зраду у себе під боком! Тепер я знаю, що ти про мене думаєш!

Катерина злякано і розгублено дивилась у здичавілі раптом очі царя, і почувала, як серце їй падає все нижче й нижче.

— Поспішила... Не втрапила в настрої... — миготіли в неї розспані, непов'язані думки, але вона

стримала себе і сказала запобігливо-сердито, обороняючи себе, чисто так, як колись Меншиков намагався оборонити її для себе:

— Пітерхен, що ти говориш? Як ти не будеш нікому вірити, то з ким же ти зостанешся? Уже й мені закидати зраду! — Вона сердито одвернулась, ніби стримуючи ридання. Але цар нічого не відповів, і, обернувшись, Катерина побачила, як в нього сіпається шока, очі стають скляними, а рот перекошується набік, викидаючи незрозуміле і страшне мичання.

— Пітер! — кинулась вона до нього, схопивши його за плечі і нахиливши до себе його голову. Вона почувала, як страшна конвульсія раптом струсила Петровим тілом і вся вага його впала на неї.

Обережно відсуваючись назад, Катерина намацала спиною за собою велике крісло і повільно почала спускатись у нього.

— Голову!.. — думала вона гарячково. — Хоч би не розбив собі голову!

Але їй пощастило глибше всістися в кріслі, де вона застигла, тримаючи на грудях голову царя і всовуючи йому в рот хустину, щоб не покусав собі язика.

Пристипи падучої в царя не були для неї новою. Якби не ці приступи, то він, можливо, ніколи не оженився б з нею, а тримав би доти, доки міг тішитись її тілом. Але виявилось, що вона була незамінною під час падучої. Тільки вона не боялась приступати до нього, тільки вона сиділа годинами біля нього, доки він спав після приступу, охороняючи його від усіх небезпек. Тільки вона могла підбадьорити його, коли він прокидався розбитий і вимучений.

— А однаково, треба було аж родитись нашій донечці, щоб він послав свою Євдокію в монастир, — думала Катерина, стискаючи голову, щоб вона не вирвалась з її обіймів від диких конвульсій, що стрясали його тілом. — Тільки тоді привів оте вовчєня, свого сина Олексія, щоб був нашій доньці за хрещеного батька. Видно, надіявся, що цим прив'яже його до дитини. І після цього Петро таки одружився з нею, і назвав її імператрицею всеросійською.

Імператриця всеросійська...

Катерина механічно підтримувала Петрову голову на своїх колінах, а сама занурилась у думки.

— Імператриця всеросійська!.. Коли б хтось сказав це їй ще яких десять років тому, вона сміялася б з нього, та і всі навколо неї. Тоді вона втекла від пастора і його вимогливої, хоч і доброї пасторши з одним довготелесим шведом. Як його звали? Карл? Ні, Йоган... Так, напевно Йоган... То було веселе життя: цілу ніч гуляти з шведськими солдатами, співати, танцювати, хвалитись обновами, які кому купили ці веселі переможці. А потім спокій і сон майже до вечора, коли знову Йоган приходив по неї і вони йшли до шинку. Аж доки росіяни не прогнали шведів із Марієнбургу і не взяли її в полон. Який полон може бути для дівчини? Хіба вона воювала? Але Шереметьєв забрав її до себе, а потім продав, як продають корову чи коня... О, тепер він хилиться

перед нею. Бодай цю приємність має вона від того, що стала імператрицею. Шереметьєв, який походив бив її колись по щоках, тепер схиляється перед нею і намагється подарунками загладити минуле. Нехай! Вона не пам'ятлива на зло, аби лиш не робили проти неї інтриг. А сьогоднішній вечір має бути для неї пересторогою, щоб не говорила, не подумавши...

І що їй той Мазепа чи його небіж?! Вона мусить думати про себе, а вони нехай вже дбають за себе. Хоч і шкода трохи цих козаків, бо вони мали в собі щось незалежне, що й вона, Катерина, мала, доки не зустрілася з Петром і не стала імператрицею всеросійською... Але вона стала цією імператрицею і хоче дожити на троні до кінця.

— А тому мовчи, Катерино, — прошепотіла до себе і раптом усвідомила, що голова Петрова лежить спокійно на її колінах, конвульсій нема, приступ скінчився.

Ще з півгодини просиділа вона непорушно на кріслі, аж поки Петро відкрив очі і тихо спитав:

— Це ти, шишечко?

У Катерини радісно здригнулось серце і сльози полегши покотились з очей, полегши, що він або був, або не хоче згадувати свого гніву.

— Я, Пітерхен, — прошепотіла вона і, нахилившись, поцілувала його. — Лежи спокійно. Відпочинь.

— Я вже відпочив, — шепотів він далі. — Ти не гнівайся. Я не думав того, що говорив. А цей Войнаровський заплатить мені за те, що я тебе образив. Він мені заплатить!

— А певно! Не попускай йому, — підхопила згідливо Катерина. — Де ж таки видано, щоб царя не слухались! Не попусти!

— Не попусти, — прошепотів Петро, заплушив очі і заснув глибоким сном, який завжди находив на нього після приступів падучої.

II

Графиня Кенігсмарк задоволено оглянула велику ідальню. Обід був безумовно великим успіхом: обличчя були або усміхненні або принаймні задоволені ситим задоволенням гурмана, який добре посмакував, неголосний говір не вмовкав, перериваючись часами сміхом, чарки з вином швидко порожніли, а льокаї обносили все знову і знову. Найчастіше сміх чувся там, де сидів високий зграбний чоловік з приємною, трохи сардонічною усмішкою на устах, — Лібе Войнаровський, — подумала графиня. — Де він, там господиня не мусить журитись, щоб не було нудно. Він внесе бадьорість і сміх і водночас може підтримати і серйозну розмову. Недаром же зробив собі стільки друзів серед дипломатів. Навіть суворий англієць Матесон, кажуть, заприятелював з ним.

Вона поглянула на нижній кінець столу, де сидів насуплений і неговіркий Бетінгер, що знехотя щось відповідав сусідці.

— Хоч би цей не зробив неприємного скандалу, — подумала графиня, згадавши, як Бетінгер увійшов у залу і старанно обминав ту групу, у якій був Войнаровський. — Хоч він і не росіянин, але,

здається, вже навчився в них грубіянської поведінки.

Але Бетінгер не дивився на Войнаровського. Не глянувши на нього навіть тоді, коли Войнаровський, трохи підвищивши голос, почав розповідати про за-соби, якими нібито ловлять північних ведмедів у Швеції.

— Північний ведмідь, — казав Войнаровський, звертаючись ніби до сусіда, гамбурзького сенатора, але так, щоб чули всі, — північний ведмідь — звір великий, лютий і завжди набурмосений. Він не сміється і не вміє дружити, а ходить лише з своїм родом і нищить усе навкруги. Зимою він спить, бо зима в нього дуже люта... А влітку він нападає на всіх сусідів навколо. Але лаппи, народ, що живе на півночі Швеції, вміють ловити північного ведмеда. Вони копають глибоку яму, у яку кладуть шматок м'яса... Лаппи кажуть, що найкраще було б класти людське м'ясо, бо північний ведмідь любить живитись людиною. Але то можна було робити в давні часи. Тепер же доводиться ловити північного ведмеда на кінське м'ясо. Перепрошую, дорогу графиню, що за її столом розповідаю такі речі, але ви ж знаєте, що з пісні слова не викинеш! А коли ведмідь упаде в яму, тоді лаппи накидаються на нього усім своїм родом і добивають. Бо одному чоловікові з тим великим ведмедем не справитись.

— Це він на нас натякає, на Москву і царя Петра, — думав похмуро Бетінгер, розрізаючи ножем подану рибу. — Якщо цар довідається, що я чув і промовчав, так буде й мені...

Він підвів голову і сказав, ніби звертаючись до свого сусіда:

— Найкраще лаппам з ведмедями не зачіпатись. Я бачив лапп — то дуже дрібний народ.

ХОЧЕТЕ КУПИТИ АБО ПРОДАТИ

готель,

фарму,

дім,

підприємство,

ТО

звертайтеся з повним довір'ям

ДО

УКРАЇНСЬКОЇ ФІРМИ

W. WALTER HRYNYK

REAL ESTATE BROCKER

726 QUEEN ST. W., TORONTO 3, ONTARIO

Телефони:

контора: 363-5316 і 363-5317,

мешкання: 364-3846

НОВІ ДНІ, ТРАВЕНЬ, 1967

За столом запанувала мовчанка. Частина дипломатів, що слухала Войнаровського чемно, але без усмішки, щоб не виявити, що вони розуміють його натяки, тепер спалахнули від зухвалої заяви Бетінгера, цього нібито посла від нібито всеросійського імператора. А старий граф, бачучи загальне невдоволення, легенько перевів мову на інше:

— Як там його не ловлять, того ведмеда, але їсти його я люблю. Особливо його задню ногу. Коли її вимочити добре, та натерти спеціями, та засмажити в печі, я вам кажу, кращої їжі не придумають і французи!

Усі засміялись, і розмова перейшла на теми кулінарії.

— Ти мені за це заплатиш, — думав про себе Бетінгер. — Хвалько! Думає, що може мого царя висміювати. Не знає він, з ким він завзявся боротись!

Він мовчав аж до самого кінця обіду. А тоді подякував графині й графові і, відмовляючись спішними справами, вийшов із їх дому.

— Навіщо ви його зачіпали, — з легким докором сказала Войнаровському графиня. — Знаєте ж, які це похмурі люди. Краще їх і не чіпати.

— Я ж казав, північний ведмідь завжди набурмосений, — сміявся Войнаровський, непомітно прокладаючи собі дорогу до посла із Франції, щоб довідатись від нього останні вісті з французького двору. Так разом вони й вийшли на ганок, де швейцар графині гукав голосно:

— Карету його світлости, французького посла!

— Підвезу вас? — спитав посол, коли роззолочена карета підкотилась під ганок.

Войнаровський глянув навколо.

— Дякую, але такий гарний вечір, що я краще пройдуся. Тим більше, що я спинився недалеко звідси.

— То надобраніч, — відповів посол, і незабаром карета від'їхала.

— Що ж, Якове, підемо пішки? — весело спитав Войнаровський свого слугу, невідмінного Якова, який виїхав з ним ще з України.

— Як пішки, так і пішки, — відізався Яків, і вони повільно рушили вулицею.

Ще не дійшли вони до гостинниці, де спинився Войнаровський, як з-під воріт якогось дому на них раптом накинулась ціла юрба чоловіків.

— Пане! Тікайте, — розпачливо крикнув Яків, але кілька дужих рук уже схопили Войнаровського, викручуючи йому назад руку, якою він хотів вихопити шаблю.

— Гельф! — гукнув він, але одразу ж якась рука закрила йому рота, а на голову хтось накинув торбу, і він почув, як кілька чоловіків схопили його за руки й ноги і понесли кудись убік.

— Пане! Одбивайтесь! — почув він іще розпачливий крик Якова, але й той одразу ж замовк. Десь стукнуло вікно, десь почувлись злякані і стривожені голоси, але Войнаровського вже було всаджено в карету, майже на руки якомусь великому чоловікові, що швиденько затулив йому рота, як тільки попередній звільнив його, так що Войнаровський встиг

тільки ще раз гукнути "Гельф!" як уже відчув, що коні рванули і помчали.

Їхали вони не дуже довго, і Войнаровський намагався відгадати, куди його везуть.

— Це, мабуть, подвір'я, де спинився Бетінгер... Так зване російське посольство, думав Войнаровський, коли відчув, як карета закручує кудись у двір. Він ще раз спробував рвонутися, але кілька рук тримало його так міцно, що він міг тільки поворухнутись і мусів знову схилитись на спинку карети.

"Тільки б не до Бетінгера, — стукала в його голові думка. — Тільки б не до Бетінгера..." Але куди ж іще?! Хто ще посміє викрадати людей на вулицях вільного міста Гамбурга, зневажаючи всі звичаї і закони? "Нема чого себе дурити. Це діло Бетінгера", — сказав собі Войнаровський і стиснув зуби, щоб не виявити свого жалю і розпачу.

Справді, коли його внесли (все ще із накритою головою) кудись у кімнату, зав'язали руки й ноги і, кинувши на підлогу, зняли з голови торбу, першим, кого він побачив, був Бетінгер.

— Що, будеш сміятись з північного ведмеда? — глузливо спитав його Бетінгер. — Ти думав, що можеш сміятись з нашого царя-батюшки? Ось і посмієшся, як ми тебе на дибу покладемо!

— Яким правом смієш ти мене затримувати і в неволі тримати? Тепер війни нема, я твоїм полоненим бути не можу! — твердо різав Войнаровський.

— Не можеш, а от і є полоненим, — засміявся Бетінгер. — Що ти таке? Ніщо! Хто за тебе вступиться? Ніхто! Тепер що цар-батюшка захоче з тобою зробити, те й зробить!

— Мусиш відпустити мене негайно — не здавався Войнаровський. — Гамбург — вільне місто. Тут російського царя не слухають! Тут громадяни самі правлять.

— Нехай собі правлять, — сказав Бетінгер. — Вони самі по собі, а ми самі по собі. Наше подвір'я до Гамбурга не належить. Тут уже царська земля, нашого царя і імператора Петра Першого, імператора всеросійського, — відкарбував Бетінгер добре завчену формулу, яку йому наказано було виголошувати за кожної нагоди, щоб закордонні двори звикали, що вже нема Московії, а є Російська імперія.

— Це — розбій серед білого дня! — вів своє Войнаровський. — Хто ж таке потерпить? Це ж Європа, де є закон і право! Кожна держава свою гідність оберігає, не дозволить, щоб у її містах чужі салдати людей хапали! Ти забув, що ти не в Московії!

— Я знаю, що я не в Російській імперії, — знову викарбував формулу Бетінгер. — Але дезертира ніяка держава не сміє тримати!

У Войнаровського перехопило дух. Так ось на які аргументи буде спиратись Бетінгер. Ось чим буде він заспокоювати сумління німецьких князьків, якщо тільки воно в них заговорить. Але він не показав вигляду, як його вразило це нове обвинувачення, тільки сказав зневажливо:

— Не можна дезертувати від того, кому не служив.

— Як не служив! — нагнувся над ним Бетінгер. — Та ж ти полковником був. Чи не був?

— Я був полковником Славного Війська Зопорізького, — карбував у свою чергу Войнаровський. — Я присягав славної пам'яті ясновельможному гетьманові Іванові Степановичеві Мазепі. Йому присягав, з ним разом бився, і з ним разом відступив після поразки! Ані цареві, ані імператорові російському я не присягав.

— Отже, і знову крамолу чиниш і зраду свою сам же і стверджуєш, — задоволено хитнув головою Бетінгер. — Мазепі присягав, а Мазепа зрадив нашого царя-батьошку, отже і він зрадник, і ти, що йому служив, зрадник.

— Алеж ви мене не як зрадника схопили. Ти ж сам казав, що я дезертир, а раз я цареві не служив і не присягав, то який же я дезертир, і яке право має ваш цар до мене?

— Та що ти задовбав одне й те саме: право та право! Яке там право? Як батьошка цар сказав, так тому й бути. От тобі й усе право! Подумаєш, який німець вихопився — права йому треба!

— Алеж без права не може бути й порядку, — почав був знову Войнаровський, але Бетінгерові вже набридла ця безплідна розмова. Він повернувся і з злісною усмішкою сказав:

— Ну, ти тут лежи та думай про своє право, а мені треба цареві реляцію про тебе написати, що, мовляв, зрадник схоплений і що з ним далі робити... А ти собі полеж, полеж...

— Пришли мені мого слугу. Я чув, як твої холопи і його схопили, — сказав жорстко Войнаровський. — Нехай він мені допоможе, бо я сам нічого не можу робити.

Увага!

Увага!

ТОРОНТО й ГАМІЛЬТОН

- **Безплатно чистимо печі (форнеси).**

- **Даємо безплатну цілорічну обслугову печей нашим відборцям опалової оливи.**

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO — 2174 Dundas St. West

Тел.: вдень і вночі: 537-2169

DNIPRO FUEL OIL LTD.

HAMILTON — 905 Barton St. East

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Бетінгер спинився і задумливо подивився на Войнаровського.

— Слугу? Слугу прислати можу, звичайно. Навіщо ж і слуга, як не на те, щоб панові догоджав... Але не годиться, щоб пан лежав на підлозі, зв'язаний... Я пришлю когось із моїх холопів, щоб тебе розв'язали, а тоді вже знайдемо й твого Якова, якщо він ще живий.

— Вірно, — гірко усміхнувся Войнаровський. — Сьогодні холопи одного пана в'яжуть, скажімо — мене. А завтра вони можуть і на тебе кинутись, і тебе зв'язати. Бо для них закону нема, а є тільки послух...

— Так і треба! — хитнув головою Бетінгер. — Так і треба. Холопові навіщо думати? Він як почне думати, так і збунтується! Ні, холопа треба міцно тримати і думати йому не дозволяти... Ну, я пришлю холопів.

Він вийшов, а за кілька хвилин ті самі солдати, що в'язали Войнаровського, розв'язали його і допомогли лягти в ліжку. Після них прийшов і Яків.

— Ну, браток, бачу, що вони тебе не милували, — сказав Войнаровський, дивлячись на розпухле, побите обличчя Якове.

— Нічого, — похмуро хитнув той головою. — Я їм також добре дав... Але що ж то допомгло, коли ми з вами обое в неволі?!

— Я то в неволі, а тобі нема чого тут бути. Я скажу, що ти не хочеш мені більше служити, щоб вони тебе випустили. Поїдеш до пані Ганни і будеш їй служити, поки мене не буде!

— Ні, пане, — твердо сказав Яків. — Я тобі служив на волі, буду служити і в неволі. Ми разом стільки вже пережили, може, дасть Бог, переживемо й цю біду! А відходити я не буду, та й пані Ганна мені того не простить.

III

Перед резиденцією російського посольства спинилось два гамбурзькі мешканці, одні з яких показав рукою на посольство і сказав обурено:

— Розбійники! Серед білого дня людей крадуть!

— А наш Сенат дозволяє, — сказав другий і ненависно глянув на солдат, що, витягнувшись, стояли на варті.

Коло двох спинився молодий шевський підмайстер і спитав:

— То це оті, що зневажають наші закони?

— Нас також, — сказав перший. — Бачиш, навіть не дивляться в наш бік! Наче нас тут і нема!

— Падлюки! — загорлав раптом підмайстер. — Розбійники! Російські свині!

— Так їх! — закричав гурт селян, що вертались з базару. — Так їх, грабіжників! — І вони спинили коней, щоб і самим вилаяти росіян.

На подвір'ї тим часом не було нікого, крім двох солдатів, які вийшли на шум.

— Чого вони кричать? — спитав молодший, дивлячись на чималий уже гурт, що стояв перед посольством і грозив у його бік кулаками. (Далі буде).

НОВІ ДНІ, ТРАВЕНЬ, 1967

Політичне крикливство або антиювілейне мимрення

Якби не було відповідних фактів, то могло б здаватися неймовірним, що в нас знайдуться публіцисти, які і в цьому ювілейному році паплюжитимуть нашу визвольну боротьбу. Перед у цьому веде Д. Донцов, а йому підспівують дрібніші охочекомонники. Декому з цієї дрібноти уже дано в нашій демократичній і патріотичній пресі одкоша (напр., “Канадійському фермерові”), але головних заводіїв люди чомусь бояться зачіпати. Тим то й доводиться мені (хоч і як у цю справу не хотілося б устрявати) дещо про ці ворожі виступи сказати. Передусім, зрозуміла річ, про виступи Д. Донцова.

Очунявши після важкого післявоєнного пригломшення і побачивши, що за умов тієї демократії, яка його врятувала (але яку він так ненавидить!), можна співати будь-яких пісень, цей старезний бард людоненависництва почав знову видавати та перевидавати свої писання. Давні свої праці він перевидає без змін, а в нових теж немає нічого супроти тих старих нового. У цьому розумінні це видається справжньою трагедією людини, яка, проживши такий довгий вік, нічого не навчилася і не може в нових умовах нічого нового своїм послідовникам сказати. Цю трагедію Д. Донцова можна порівняти з трагедією артистки, зображеною у відомому сатиричному вірші І. Франка, артистки, яка увесь час співала тільки однієї пісні — “Бодай ся когут знудив”. А на запитання: “чом ту саму пісню всім небіжечка співає?” була відповідь: “Бо іншої не знає!”

Я не маю заміру розглядати всі видані й перевидані останніми роками писання Д. Донцова, а спинюсь тільки на статтях, що видані з спеціальним “антиювілейним” призначенням. Це насамперед його стаття в альманасі “Гомону України” на 1967 р. “Перед кінцем більшовизму”, надрукована в розділі цього альманасу “У 50-річчя української національної революції”. Мушу згадати й цьогорічний передрук його статті “Проблема проводу” із львівського “Вісника” за лютий 1939 р.

Що являє собою його перша стаття? Загально сказавши, це голі, ні на чім необґрунтовані твердження про недолугість наших керівних діячів з 1917—1920 років та голослівні “проорокування” про неминуче й недалеке падіння більшовизму. А як узяти на увагу ще й характер її мовостилі, то про неї можна сказати, що це вияв певного роду політичного крикливства, тобто того психічного явища, що його медицина визначає як один із проявів гістерії. Справді бо, чи може серйозний публіцист міркувати такими “категоріями”, як от “хрест”, “сатана”, “отець брехні”, “слуги диявола”, “антихрист”, “диявольська містика” тощо? А в Донцова ж це основна “аргументація”! У нього немає й натяку на якусь науково-соціологічну чи науково-історичну аналізу тих подій,

що відбувалися 50 років тому, та сучасного становища українського народу, як і тієї імперії, що в її жорстокому похваті Україна опинилась. Та й звідки в нього взялася б наукова аргументація, коли він на самому початку своєї статті висловив ось таку тезу: “Життя кожної звірини, кожної машини, кожної людини і — кожної нації має свої етапи, свої “сроки”, свої злети і упадки”. Як бачимо, його “соціологія” не знає різниці між мертвою машиною і живою істотою, між живою одиницею і суспільством та етносом. Щодо історії України, то він визнає тільки двох істориків — Кониського (мабуть, псевдо-Кониського, автора “Історії русів”) та Оглоблина. М. Грушевського в нього немає навіть серед “інших”, бо він згадує його в іншому, саркастичному контексті, серед тих “провідників” (його лапки), які “по перших поразках (Винниченко, Грушевський та багато інших) побігли з заявами льюальности бити поклони перед чужими ідолами, кличучи “в ім’я великої ідеї соціалізму забути не одне те, що нам бокком вилазить” (звідки цитата? — В.Ч.)... Були це люди з скаліченим мозком і з охлялою волею” (стор. 44). Конкретніше сказавши — “драгоманівщина” (стор. 43).

Про невдачу нашої визвольної боротьби він пише ось так: “Матеріялісти всю вину спихають на “обставини”, на причини матеріального характеру, але не вмють бачити головних причин, характеру духового. І зі сторони Московщини діяли тоді як причини і обставини, і люди, і так само з боку України” (стор. 41). Далі він пише, що москалі перемогли через те, що в них була вища духовість — “диявольська містика”, тимчасом як українську визвольну боротьбу очолювали оті люди із “скаліченим мозком і з охлялою волею”, “тодішня так звана “культурна верства” (“інтелігенція”) (стор. 42).

Для цього “історіософа” не мають ніякісінької ваги ні багатовікова інерція Російської імперії, що висіла Дамокловим мечем над Україною, ні кількісна перевага росіян, ні вороже міжнародне оточення (крім Росії, ще Польща, Румунія, російська білогвардійщина, що сунула з Дону), ні національна несвідомість наддніпрянських народних мас.

А втім, щодо цих останніх у нього тепер інша думка. Він пише: “Була велика народна стихія, певно, не з ясною свідомістю, але з міцно закоріненими традиціями старої України, з спогадами козаччини, була та національна стихія, яка з усіх націй, уярмлених більшовизмом, ставила йому найдовший опір” (стор. 45). Не буду тут згадувати загально відомих фактів, які свідчать про те, яка то була “стихія”, досить згадати хоч би те, що пише активний учасник того руху. Ф. Мелешко у своєму спогаді “Революція почалась”, надрукованому в цій же таки альманасі

“Гомону України”. Ще в армії він “хотів організувати український гурток, але не знайшов ніякого співчуття і в тій невеликій кількості цілковито несвідомих українців, які тут знайшлися” (стор. 55). А коли в рідному селі виступив перед громадою по-українському, то “стихія” закричала: “Говоріть по-руському, ми не розуміємо!” (стор. 59). А на “сподах козаччини” виникла... махніщина...

Але найцікавіше те, що у цій статті Донцов висунув на перше місце ту “череду”, яку він так зневажливо трактує в статті “Проблема проводу” (її підзаголовок “Череда чи еліта?”), і, навпаки, вже не згадує “еліти”, “луччих людей”, що показали своє справжнє ество за влади П. Скоропадського. У статті “Череда чи еліта?” він ще боронить гетьмана Скоропадського від нападів тих “вождів” (його лапки), що нібито неправильно розуміли його федерацію з Росією, але в останній статті про нього ані тельня. Як заціпило.

З’ясувавши так “легко” причини нашої поразки, Донцов потім зіп’явся на котурни пророка чи — краще сказати — дельфійської пітії і взяв викрикувати: “Хто має доконати цього? Під яким прапором? Яким шляхом?” Це нібито ті “основні питання сучасної політики”, що їх висувують проблеми нашої визвольної боротьби. Щоб відповісти на ці питання, він викладає своє безмежне захоплення Заходом (у нього “по-вченому” — “Окцидент”) і ганьбить усе східне. Звичайно, себе й Україну він зараховує до “Заходу”, а росіян — до “Сходу”. Але ті росіяни, чи “москалі” чомусь страшенно прагнуть “володіти Заходом, а передусім Україною”. Я кажу “чомусь”, бо як мотиви тут не фігурують такі конкретні речі, як територія, хліб, вугілля тощо, а якась містична “ідея” як “мета” і “розбійнича динаміка в здійснюванні цієї мети”

стор. 48). Це, як бачимо, тільки політичне крикливо-ство, яке не каже сучасному читачеві нічого. Це ідейний анахронізм. Після того як “Захід” показав себе у гітлерівському варварстві, його навряд чи можна так ідеалізувати. Та й комунізм прийшов до нас звідти ж таки — із Заходу. Він же завдає тепер безмежних страждань навіть “найсхіднішому Сходові” — китайцям, в’єтнамцям... Та й історично було ж так, що пізніша західня цивілізація була тільки продовженням східної, що зародилася ще в Асирії та Вавилоні. Тим більше не можна так категорично протиставити схід Європи й західню її частину. Мое недавнє відкриття виявило расову тотожність людности, що заселяє споконвіку ці простори, її субстратну єдність, яка споріднює властивих європейців із кавказькими адигейцями, як про це свідчить адигейське походження назов та імен: “шкот”, “Велз”, “Б. Шов”, (імператор) “Траян”, “Меценас”, “Максіявелі”, “Будапешт”, “Прага”, “Варшава”, “Москва”, “Київ”, “Володимир”, “козак”, “Мазепа”, “Петлюра”, “Міяковський”, “Донцов”, “Шевельов” “Чапленко”, “Мелешко”...*

Ставши у своєму крикливстві на такий псевдо-історичний та псевдоісторіософічний ґрунт, Донцов фактично не знайшов тих сил, що мали б “доконати” отих визначених у нього “основних питань”. Бож у нього для цього не надається ніхто і з сучасних діячів та організацій, навіть гетьманці, яких він просто не згадує, не кажучи вже про “ренегатів націоналізму”... Хіба що АБН... Алеж це тільки мала група супроти цілого українського народу. Тим то йому й доводиться покладати надії на тих людей “непохитної віри в Україну, на яких вокресення з могили ждав Шевченко, щоб повести Україну на її “несхитну путь” — “із тьми, із смраду, із неволі”, щоб з холодного цвинтарища, в яке Москва намагається обернути Україну, видобути “новий вогонь з Холодного Яру”, “у той, уже недалекий час, коли валитиметься більшовицька тиранія і падатиме московська імперія” (стор. 53).

Це останнє він написав під наведенням у тексті віршем І. Франка “Що темне для ума, для серця ясне, явне”... І тут не можна не звернути уваги на абсурдність пов’язування його крикливства, “місти-

* Див. про це в моїх книжках — “Адигейські мови — ключ до таємниць нашого субстрату” (Нь-Йорк, 1966 р.) та “Нові знадоби до етногенези слов’ян та інших народів” (Нью-Йорк, 1967 р.).

СПОЖИВАЙТЕ

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

Rogers Dairy Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545

(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

Δ ПЕРЕРІБКИ,

Δ НАПРАВИ,

Δ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

ки" та людоненависництва з цими геніями виразного знання, ясного розуму та великого гуманізму, ба й "всепрощення". І в наведеному вірші Франко говорить про "всіх плачучих, скорбних, убогих", тобто про тих, яких Донцов якнайдужче зневажає.

Але в свідомого ворога розуму годі дошукуватись будь-якої "логіки". Він же ще поєднує "хрест" — і "меч", етичне християнство — і людоненависництво...

У такому ж "дусі" та "стилі" написана й невеличка статейка Е. (Є.? — В. Ч.) М. "Ювілейне", вміщена в тому ж таки альманасі "Гомону України" на цей 1967 р. З огляду на її зміст цю статейку краще було б назвати "Антиювілейне", — така вона "песимістична" та ворожа до української визвольної боротьби, до її чільних діячів. У ній падає в око рабське наслідування Донцова не тільки в ідейному розумінні, а й у етиці та мовистилі. Як Донцов аподиктично виголошує свої твердження, так і Е. М. безапеляційно "оцінює" досяги, засуджує нелюбе, ненависне, як Донцов ставить оті свої "три основні питання", так і Е. М. засипає текст риторичними запитаннями. Про спільне в їхній мові я скажу наприкінці цієї статті. Різниця між ними тільки в церковному обряді: якщо Донцов мріє про "православний Київ", то в Е. М. закривилось, либонь, на щось інше...

У теорії суспільства Е. М. такий же безпорадний, як і Донцов. Він бо визначає суспільство як... організм. "Суспільство ж — це, перш за все, **організм**. Малий чи великий, навіть мікроскопічно-приватний" (стор. 66). Він говорить про те, що "якби пощастило (? — В. Ч.) так, щоб 3-5-7 літератів (? — В. Ч.) хоч раз на місяць сходилися пити чай і при тім розмовляти — це вже було б щось суспільне". Але, писавши так, він не добачив такого явища в нашому житті на еміграції, коли майже щовечора тисячі наших людей сходяться в наших чи не наших барах (під церквами, в народних домах) і п'ють не тільки чай, а й щось міцніше. Чи це не суспільство в його розумінні? Виходить, що він не "дослідив" навіть такого загальновідомого явища, коли недобачив такого виразного "організму". А "з'їзди й конференції", "з президією на підвищенні — аякже!" то для нього "ані організм, ані суспільство".

Спершись на цю, сказати б, чайову теорію суспільства, Е. М. вихваляє "стару" еміграцію і гудить "нову". "І (перша) Еміграція все ж мала **суспільство**, — пише й підкреслює він. — І цим сказано все — синтетично і "підсумовочно" (? — В. Ч.). "Власне (властивого? — В. Ч.) суспільства II (друга) Еміграція **не має, не створила й творити не намагалася**" (його підкреслення — В. Ч.). "В кожному разі (це) найголовніше й найістотніше" (стор. 66).

Але що особливо не подобається добр. Е. М., так це те, що в середині другої еміграції "формування особистості чи народження "лідера" є справа проблематична" (тобто він тужить за проводирем, вождем).

І, сконстатувавши факт, що "II (друга) еміграція вже ось добігає чверть століття" ("другій еміграції... добігає?" — В. Ч.), він пише: "Навіть механічне порівняння (соціологічний термін? — В. Ч.) з I (першою) еміграцією (— з її **духовим** доробком, очевидно) збуджує невеселі, а часом аж зловісні думки" (стор. 66).

Річ ясна, що все це — тільки мимрення пітії. Він же ніяких причин не подає, не згадує хоч би того, що умови "спільного чаювання" дала першій еміграції демократична Чехо-Словаччина, а головним посередником у цій справі був Микита Шаповал, допомогою якого (як це записано в "Щоденнику" Шаповала), не гербував навіть сучасний антидемократ Е. М., тимчасом як друга еміграція створила навіть оті "національні бари" самотужки. Як воно й личить антидемократові, Е. М. виявляє цілковиту незвладність щодо діяльності М. Шаповала — навіть не згадує його. "І еміграція створила політехніку — національну в повнім значенні цього слова, — констатує Е. М. — І все те, що навколо тієї політехніки зароджувалося". Але знов таки не згадує ані словечком, на якій матеріальній і соціальній базі це здійснено. От, мовляв, перша еміграція створила — та й годі. І ще з більшим захопленням та категоричністю відзначає він досяги першої еміграції в "царині мислі" та в мистецтві. "Вже самий початок 20-их років одразу ж висуває такі постаті, як Вячеслав Липинський, Дмитро Донцов, згодом — Дмитро Чижевський, Вадим Щербаківський, Борис Крупницький. Це в царині мислі. Про мистецтво вже й не згадуємо: Юрій Липа, Юрій Драган, Леонид Мосендз — і далі, далі, стільки непроминутих імен" (стор. 66). Після останнього речення, з огляду на його патетичну силу, автор мусив би був поставити знак оклику, а я б тоді поставив запитання: "Невже" тих "непроминутих імен" навіть не можна перелічити?" Але якби Е. М. цей шерг імен і продовжив, то в ньому, напевно, не було б найвидатнішого не тільки серед письменників першої еміграції, а й у всій українській літературі прозаїка та драматурга В. Винниченка. Навряд чи був би в тому шерзі й О. Олесь, якого він, як відомо, ще за життя "умертвив був". Він же саме так поінформував світ про українську літературу в "Енциклопедія Британніка", — отих авторів однієї-двох збірок поезії висунув на світовий форум, а про цих останніх словечком не згадує. Я свого часу визначив цей його "подвиг" у замітці "Як ми інформуємо Захід про українське письменство" ("Нові дні", ч. 96, 1958 р.). До речі, чи Донцов був емігрант, коли він жив і діяв в українському Львові?

У "царині мислі" й "мистецтва" другої еміграції він уже не добачив нікого й нічого. Він ставить тільки оті свої згадувані вище риторичні запитання: "Потрібні були б ретельні й систематичні **досліди**. Але де вони? Де ті інституції (наші), які цим займалися б? Врешті, де ті люди?" (Стор. 67). Або ще: "Які **книги** позначили чи позначають цю будь-що-будь небуденну річницю? з історії? з філософії? з публіцистики? навіть із статистики?"... З "книг" він згадує

тільки у примітці під текстом “Археологію” Я. Пастернака та “розпочатий друком корпус народної пісні З. Лиська”. Натякає він на потребу якогось “ревізйонізму”, але не Донцова, очевидно, він хотів би “ревізувати”, а того ж таки “Драгоманова (й драгоманівщину)” та тих, що створили були 50 років тому Українську Народну Республіку, зокрема М. Грушевського. Це останнє видно з його патетичного відзначення однієї ганебної для ювілейного року публікації — 18-сторінкової статті тюрколога Омеляна Пріцака. Ця “кінцівка” статті самого Е. М. така показова для його міркування, що варто її тут передрукувати. Навіть коментарі до неї непотрібні. Не знайшовши нічого вартого уваги з того, що зробила друга еміграція, він пише так: “Але ось з радістю і гордістю (? — В. Ч.) зустрічаємо не книгу, але лише статтю Омеляна Пріцака (“Листи до приятелів”, кн. 5-6-7, 1966 р.), що оце саме в передрічницький час з’явилася. Статтю його під скромним заголовком “У століття народин М. Грушевського” — всього на 18 журнальних сторінок треба уважати за студію етапову (? — В. Ч.) й, може, межову, за студію, що займе місце серед кількох студій І еміграції і, здається, єдину в еміграції теперішній. Її майже математична мова, стислість її синтетичности, максимальна прозорість викладу — роблять з тих 18-ти сторінок річ, що є і буде важчою від “премьоніх томів”. Бо лектура (? — В. Ч.) цієї студії відповідає на найважливіші (? — В. Ч.) питання нашої історії останнього століття. І (чому перед цим “і” крапка? — В. Ч.) висвітлює генеральну лінію на переломі століть (яких? — В. Ч.) — яскраво і, скажу так, “бездискусійно”. Бо все стає ясним і логічним. Це, справді, дотепер — поруч двох-трьох публікацій — важливий і важкий (? — В. Ч.) документ доробку ІІ еміграції” (стор. 69).

Оце, виходить, і все, що зробила друга або “нова” еміграція в порівнянні з тим, що зробила перша або “стара”! Не вважаючи можливим у цій невеликій полемічній статті перераховувати досяги другої еміграції і в царині мислення, і в царині мистецької творчости, я хотів би відзначити історичну й дослідно-методологічну абсурдність протиставлювання діяльності двох великих українських еміграцій. Воно абсурдне хоч би тому, що, з одного боку, багато діячів першої еміграції продовжували свою діяльність і після другої світової війни, а з другого боку — люди другої еміграції активно включилися в ту роботу, що її започаткувала перша еміграція. З історичної перспективи це єдиний процес і дружне зусилля всієї тієї частини українського народу, що, опинившись поза межами України, боролась і бореться за збереження й розвиток єдності, культури буття свого народу. Якже, може, і є якісь специфічні відмінності в діяльності тієї й тієї еміграції, то вони не такі значні, щоб можна ці еміграції як цілості одну одній протиставити. Ба більше: я можу сказати й таке, що дружна співпраця тих і тих емігрантів дала за останнє 20-річчя більші досяги, аніж це зроблено на протязі першого 20-річчя. І це зрозуміла річ: у

першому 20-річчі колишні вояки армії УНР ще тільки вчилися у своїй “політехніці” та в інших школах, а після другої світової війни це вже були готові діячі. Це з боку “старої” еміграції. А з боку “нової” еміграції було те, що на еміграцію прийшли люди, які мали досвід з активної державної, наукової, літературно-мистецької й громадської роботи в “українізованих” Україні. Та й самий цей еміграційний етап — це був дальший і вищий щабель у розвитку нашої боротьби.

Але треба ще розшифрувати криптонімність отієї “кінцівки” з статті Е. М., бо її суть не в відзначенні “єдиної заслуги” другої еміграції, а в чомусь іншому. У тому, що він хотів сказати устами чи пером тюрколога Омеляна Пріцака.

Тюрколог Омелян Пріцак, узявшись не за свою тему, спробував “зрев’язувати” з донцовських позицій увесь український визвольний рух та боротьбу, а особливо наукову та політичну діяльність велетня цієї боротьби М. Грушевського. Оце і є те, що так заїмпонувало Е. М. у цій його статті. Йому заїмпонувало, а певні кола нашої демократичної громадськості, як відомо, цей “антиювілейний” виступ уже засудили. Тільки ж ніхто досі не проаналізував глибше цієї антиісторичної статті, її тенденційної нефаховості, дарма що Е. М. уважає її “бездискусійною”.

Що ж, конкретно, ми в цій статті знаходимо? Передусім “розгром” героя теми М. Грушевського. Він же “доводить”, що цей борець за визволення українського народу і перший президент української держави насправді був... чужий цьому народові і “ніколи не вийшов поза сферу нереальної романтики та ідилії” і хоч перед своїм виїздом до Львова він прожив майже десять років у Києві, але й тоді “залишався поза межами реального життя українського народу”, який (нарід) “залишився для нього (й) надалі чисто літературним поняттям” (стор. 4). Далі він закидає йому... недостатність фахової освіти. На його думку М. Грушевський “заки (? — В. Ч.) перейти до Києва на спеціалізацію, ... повинен був поїхати на студії до університетів Західної Європи, щоб там дістати здорову (? — В. Ч.) та ширшу перспективу на (? — В. Ч.) метод вивчення історії людської спільноти (? — В. Ч.)”. І як висновок з цього — жаль: “Яка інакша була б його “Історія України-Руси”, коли б він до неї взявся у більш (? — В. Ч.) зрілому віці і з кращою теоретичною базою”, Тут автор повинен би був поставити знак оклику, але він, як і його протектор Е. М. у відповідному, відзначеному вище місці тексту, його не поставив.

Яка ж вада в “теоретичній базі” М. Грушевського? Виявляється, ця “вада” в тому, що наш великий історик поставив “ідею українського народу в центрі свого історичного дослідження як єдине, моністичне (? — В. Ч.) начало (? — В. Ч.)”. Інакше сказати, Омелянові Пріцакові не подобається в цій теорії “фетишизація народу” і “недооцінювання” держави.

Щоб не бути в цьому нападі на історичні праці М. Грушевського самітним, О. Пріцак притягає на допомогу інших істориків — С. Томашівського, Д. Багалія та В. Липинського. Першого він називає “одним із найталановитіших учнів Грушевського”, але не згадує того ганебного факту, що цей учень написав проти свого вчителя анонімний пасквіль. Навівши велику цитату з праці Д. Багалія, він (Пріцак би то) не взяв на увагу того, що Багалій критикував Грушевського уже з пристосовницьких позицій, з позицій казенного марксизму. Закидає далі Пріцак відсутність у Грушевського “стислої” (? — В. Ч.) термінології і як приклад наводить вислів “народні маси”, мовляв, “це чисто літературна романтична величина, невловима (? — В. Ч.) для **точного** досліджу” (стор. 8). “Але найбільш (? — В. Ч.) трагічним (і в практичних результатах!) був факт, що Грушевський не зміг виробити собі ока (sic! — В. Ч.) для основних фактів сучасного йому життя”.

На заперечення всього цього — що Грушевський був “романтик”, що його орієнтація на нарід була хибною, що він не “виробив собі ока” тощо, можна б навести багато цитат і фактів, але умови цієї статті на це не дозволяють, а читачі — сподіваюсь — зможуть і самі відповідні дані згадати.* Це тим більше, що треба ще розглянути й те, що либонь, найбільше заїмпонувало в його 18-сторінковій статті добродієві Е. М., — його оборону “українського” панства та капіталістів, власне, накидання українському народові, аналогічно до того, як це роблять і більшовики, закидаючи Грушевському “теорію єдиного потоку”, панів-перевертнів та чужих капіталістів. Він навіть виправдує це ренегатство, коли пише: “Українські вищі верстви, увійшовши по втраті своєї держави в склад російського дворянства, не могли діяти інакше, як погоджувати свою вірність російському імператорові зі службою для свого народу” (стор. 11). Бачите, яка казуїстика!

Основне, що він доказує, це те, що ці багаті верстви фінансували українське відродження XIX й початку XX в.в., бо, мовляв, “професійні свідомі українці” (донцовсько-маланюківська іронія — В. Ч.) капіталу не продукували!”

Такі окремі поміщики й підприємці були, і їхньої патріотичної діяльності чи хоч грошової допомоги ніхто не буде заперечувати, але вони поперше, діяли як народолобці (такі, як і Грушевський), а подруге — це були одиниці в морі панів-собачників (як казав Т. Шевченко) та ворогів українського відродження. Крім того, О. Пріцак уставив у свій список і таких, які про Україну і гадки не мали. А головне, що творці цього відродження — І. Котляревський, Тарас Шевченко, І. Франко, М. Грушевський, В. Винниченко і багато-багато інших (тут уже, справді,

“стільки непроминуших імен”!) вийшли не з цих багатих клас, а з “різночинної” інтелігенції та селянства. І події 1917—1920 років винесли на своїх плечах ті ж таки “народні маси”, тимчасом як “хлібороби-власники” та “протофісівці”, допавшись до влади, зразу замахнулись були на самостійність України, навіть Д. Донцов, як уже сказано, соромливо цю їхню державотворчість тепер замовчує. Але тюрколог Пріцак цієї фігури замовчання у свого вчителя не добачив і твердить, що “українська аристократія “одинок”” (? — В. Ч.) була спроможна творити самостійну державу в добу наших визвольних замахів”. З огляду на це не завадило б йому прочитати хоч би статтю Р. Млиновецького “До історії українського протинаступу на освітньому фронті у 1917—1918 рр., в якій зібрано багатенько фактів про антиукраїнську національну політику гетьмана П. Скоропадського. А вона, ця стаття, надрукована в тому ж альманасі “Гомону України”, в якому надруковані й статті Д. Донцова та Е. М.

Висунувши “українську аристократію” на перше місце в можливому творенні української держави, Омелян Пріцак поєднав це із зухвалим наклепом на М. Грушевського, пишучи, що “саме він і своєю науковою, і політичною діяльністю спричинився у (? — В. Ч.) вирішальний спосіб до моральної та фізичної ліквідації української аристократії”. Ба більше: він у примітці додав, що й “верству заможного українського селянства (“куркулів”)... зустріла та сама доля... з тих самих причин”, тобто через Грушевського! Ролю М. Грушевського в будівництві української держави Омелян Пріцак назвав “трагікомічною”, вважаючи, що то він “спричинив найбільшу трагедію України”.

Чи можна сказати щось обурливіше про того, хто, разом з іншими тодішніми борцями, створив нову добу в історії українського народу, створив те, що його й досі Москва не відважується ліквідувати?!

Після всього цього навряд чи хтось повірить ліцеємірним словам О. Пріцака, що він нібито писав “ці тяжкі слова кров’ю свого серця”, що він не хотів “кидати каменем на великого вченого Михайла Гру-

УВАГА!

Уже вийшла з друку друга книжка етимологічних дослідів В. Чаплєнка

“НОВІ ЗНАДОБИ ДО ЕТНОГЕНЕЗИ СЛОВ’ЯН ТА ІНШИХ НАРОДІВ”

У цій праці уперше з’ясував походження таких слів, як от “бог” (усякий, не тільки християнський), походження прізвищ на -“ко” та -“енко” і багато іншого.

Ціна 2.00 доларів.

Можна набути й першу книжку — “АДИГЕЙСЬКІ МОВИ — КЛЮЧ ДО ТАЄМНИЦЬ НОШОГО МОВНОГО СУБСТРАТУ”. Ціна теж 2.00 дол.

Замовляти:

V. Chaplenko c/o A. Krawchuk,
1010 Kilsyth Rd., Elisabeth, N. Jersey, U.S.A.

* Чимало таких даних читачі “Нових днів” можуть знайти в статті Р. Рахманіного “На шляху до Великої України”, надрукованої в ч.ч. 205 й 206 за цей рік. Автор тільки помилково зарахував до “наслідників” М. Грушевського й П. Скоропадського.

шевського". Його лихим пером водила орієнтація на певні настрої частини українського еміграційного суспільства, яке ще й досі перебуває в чаді донцовщини. Алеж і всі ці уболівальники аристократії, гетьманці чи хто там вони є, — це люди переважно не дуже високого коліна, а якщо і є серед них поповичі, сини сільських дяків, — то яка ж це аристократія? Чи можна вважати за аристократа, наприклад, одного поета, який у своїй автобіографії пише, що він "селянського походження... з козацької шляхти"? Князі Кочубеї і тут, на еміграції, не з нами, а ці люди моляться на них. Оце трагікомедія, а не те, що його прикидає О. Пріцак велетневі нашої історії Михайлові Грушевському.

І мимоволі, коли подумаєш про цей жалюгідний виступ нашого тюрколога, на пам'яті стають слова з байки:

Ай цуцик! Мабуть, дужий він,
Бо дзавулить, хоч бачить, що то сліні!

До речі буде відзначити факт, що всі згадані в цій моїй статті автори, при всьому їхньому, здавалося б, великому українському патріотизмі, не спромоглися й досі засвоїти норм української літературної мови. Перші два з них Донцов та Е. М., хоч і як нібито ненавидять росіян та російську культуру, але ні одного свого тексту не можуть написати без засмічування української мови несвідомими й свідомими русизмами, неперекладеними російськими фразами, а Е. М. так просто живе в світі Зінаїди Гіппіус, Андрея Белова, Анни Ахматової, вигаданої "українки" Башкірцевої. А поряд із русизмами у них повно й галицьких льокалізмів. Я не кажу вже про недоречне вживання великих літер (в цитатах є деякі "уневажнив"), цілком довільну пунктуацію та інші недолатності, невласливі сучасним українським літературним текстам.

Омелян Пріцак не може відірватись від галицького "язичія" або вживає висловів, які не передають читачеві його думок. От у його останньому реченні є словосполучення "щоб зрозуміти незбагнення". Це словосполучення — логічний нонсенс, бо "незбагнення" не можна "зрозуміти": нате воно незбагнення.

Але, як ми бачили, він не зрозумів навіть того (чи, може, тенденційно перекутив), що його розуміє всяке, хто хоч приблизно знає історію великих подій 1917—1920 років та діяльність тих українських діячів, що ті події творили.

Отже то це антиювілейне мимрення наших запаморочених публіцистів-крикливців. Шкідливе мимрення.

ГАЛИНА ЖУРБА
«ТОДІР СОКІР»
НА ТЛІ ІСТОРІЇ
РОМАН

Ціна \$5.00 (в твердій обкладинці \$6.00). Книжка висилається **тільки на замовлення** (на бажання з автографом).

Адреса:
"TODIR SOKIR", P. O. B. 3513, Plila, Pa. 19122

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Десяте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50,
в Англії — 11 шіл., в Австралії — 1.50.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

П'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 11 шіл., в Австралії — 1.25 дол.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Трете видання

Читанка для 3-ої класи

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 11 шіл., в Австралії — 1.25 дол.

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для 4-ої класи

Трете видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 11 шіл., в Австралії — 1.25 дол.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Видання друге

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.,
в Англії — 15 шіл., в Австралії — 1.80.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Видання четверте.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 12 шіл., в Австралії — 1.60.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (синтакс)

Друге видання.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.

В Англії — 12 шіл., в Австралії — 1.60.

8. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Друге видання.

У книжці багато ілюстрацій, карт тощо.

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.,
в Англії — 18 шіл., в Австралії — 1.80 дол.
Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

ЮВІЛЕЙ ПОХІДНИХ ГРУП ОУН

Як ми повідомляли в попередньому числі, 8 квітня відбулося в Торонті відзначення 25-річчя Похідних Груп ОУН і їх трагічного винищення німецькими окупантами. З цієї нагоди відбувся бенкет у готелі "Вестбурі". Бенкет zorganizував Крайовий Комітет Українського Визвольного фонду (мельниківці). Відкрив бенкет голова Кр. Комітету УВФонду д-р Модест Мицик. Благословив бенкет архієпископ Мстислав, який прибув спеціально із США. Вітали присутніх: кол. міністер, а тепер посол і голова консервативної групи в Парламенті Канади п. М. Старчевський (Стар), міністер пров. уряду Онтаріо п. Іван Яремко, контролер міської ради метропол. Торонта Маргарита Кембел, архієпископ Мстислав, єпископ Ісидор (католицька церква), пров. посол з округу Гамбер у Торонті В. С. Луїс та інші. Були й письмові привіти.

Було дві основні доповіді: міністра уряду Онтаріо п. Аллана Гросмана (англійською мовою), та голови ПУН п. Олега Штуля-Ждановича (українською мовою).

Міністер Гросман, якщо врахувати, що він не тільки визначний канадський політик, а ще й визначний жидівський патріот і діяч, сказав багато чого нового й потішаючого. З його промови виходить, що бодай частина жидів починають розуміти наші жертви і що українці й жиди разом з іншими поневоленими народами мають боротися спільно. Наведемо тут кілька уривків з його доповіді.

"Існує загальне переконання, що тільки жиди були нищені в Бабиному Яру. Я знаю, що це не відповідає правді. Хоч правда, що жиди були найчисленнішою групою, яка там була знищена, але були й інші, багато інших, включно з українцями".

"Сам факт, що так мало відомо, що в Бабиному Яру є спільний цвинтар для багатьох рас, релігій, національностей є доповнюючим доказом, як перекручення між народами. Знаймо, що ці перекручення фактів часом створені саме для того, щоб поширювати непорозуміння серед груп".

"Нема сумніву, що це буде сприяти кращому порозумінню серед багатьох національних груп, коли зрозуміємо, що ми всі маємо спільний цвинтар у Бабиному Яру".

Висловлюючи признання канадським українцям за вірність українським традиціям, А. Гросман сказав, що день волі України таки прийде. "Як ваш довголітній приятель, — говорив він, — я мав нагоду брати участь у багатьох зібраннях та імпрезах, організованих українською громадою в Канаді... Вам належить признання за зміле намагання зберегти вашу культурну спадщину і прищеплювати вашим дітям любов до нашого історичного минулого".

"Сьогодні ви віддаєте належну пошану тим, які 25 років тому, в вихрі другої світової війни, віддали своє життя за гідність людини та права свого народу в боротьбі з нацистськими наїзниками".

"Пам'ятаймо, що не лише українці, а й багато інших волелюбних народів заплатили високу ціну, як жертви нацистського тоталітаризму в жорстокі роки другої світової війни. Тому сьогодні, коли вшановуємо українські жертви того терору, мусимо згадати й інших, які були поневолені та помордовані нацистськими наїзниками: англійців, французів, поляків, бельгійців, росіян, жидів, як і мільйон інших, не забуваючи, що й мільйони німців загинули в наслідок війни".

"Так, ми повинні вшанувати жертви поневолення. Але як запобігти тому, щоб ті жертви не пішли намарне? Відповідаючи на це, всі мусимо погодитись, що не будемо борюватися тоталітаризму його власними методами. Ми не зацікавлені замінити один тоталітаризм другим... Мусимо глибоко в серці мати переконання, що всяка диктатура є злом, що всяка тиранія є лихом, навіть якщо в тому чи іншому моменті удари тиранії падають на когось іншого, а не на нас".

"Ненавість нищить також неонацизмів. І це всі ми мусимо пам'ятати, бо самозбереження людства вимагає, щоб ми зрозуміли, що якщо пошесть ненависти закоріниться в наших серцях, то вона рано чи пізно знищить нас. Тому повторюю: мусимо протидіяти всім силам, які хочуть поділити нас. Мусимо заговорити одним голосом, голосом гуманного людства".

"Всі народи, опановані чужими силами, будуть колись вільними. Україна буде також вільна. Хто вивчає історію, той знає, що ніяка нація не була навіки поневолена... Немає в світі сили, яка перемогла б людське прагнення до свободи і самовизначення. Чи ви часом зневірюєтесь, тратите надію, що Україна буде вільна? Якщо так, то подумайте про Ізраїль, що 2,000 років був мрією і надією жидівського народу".

Закінчив свою промову мін. А. Гросман так:

"Поки Україна в неволі чужої диктатури, поки будь-яка нація поневолена, поки будь-яка раса чи релігія переслідувані, доти кожний з нас у неволі".

Архієпископ Мстислав у своєму привіті звернув увагу, що російські окупанти, які й досі стріляють "воєнних злочинців", врятували від альянтів "райхсшмісара" України Еріха Коха, який винищив мільйони українців, жидів, поляків та інших народів. "Ми знаємо, — казав владика, — чому така любов до Коха: він робив те, що робили російські царі, що робив Сталін, себто робив те, що потрібно російським і німецьким окупантам: винищував українців".

Промова голови ПУН ред. О. Ждановича була цікава, змістовна, говорив він, як кажуть, кров'ю свого серця, бо й сам був учасником похідних груп і німецької кулі уникнув випадково. Та вражає одна, якщо говорити делікатно, "неточність", яка властива була всім промовам, усьому святі. Із усього сказаного там, виходить, що центральна і східна Україна були "диким полем", жили там (якщо жили взагалі!) якісь невідомі дикуни і лише Похідні Групи ОУН принесли їм "світло націоналізму". Німці ними й не цікавилися і їх не стріляли навіть (чого ж ото примітивними рабами цікавитись — небезпек від них нема!), а вистрілювали тільки тих, що прибули в складі Похідних Груп...

Поперше, в центрі й на сході України були люди культурні, великі й свідомі патріоти, які чинили німцям, як раніш росіянам, опір на кожному кроці. Німці місцевих людей перестріляли й видушили взагалі в багато разів більше, ніж було всіх членів Похідних Груп разом. Подруге, сам лідер ОУН у доповіді називав кількох осіб, яких я знаю особисто і які ні з якими Похідними Групами не прийшли, а були свідомими й великими патріотами, поки й не чули про ОУН взагалі, а не тільки до зустрічі з членами Похідних Груп. Так, наприклад, голова ПУН згадав "активну учасницю Похідних Груп пані Лілю"... Ну, що ж, кому "пані Ліля", а мені мила й дорога "бабуся" (то байдуже, що вона молодша за мене!). І ні з якими Похідними Групами вона не прийшла, і ніякого націоналізму й патріотизму вона від них не вчилася: народилася і виросла в Ки-

сві, а українською патріоткою була іще далеко, далеко до війни!

Згадав голова ПУН між розстріляними і Івана Кошика. Виходило з доповіді, що Іван Кошик прийшов з Похідними Групами на "дикий і несвідомий схід" десь із Галичини чи, може, навіть із Закарпаття, щоб "просвіщати темні східняцькі маси". А між тим, Іван Кошик мій товариш з інституту ще. Високий, худий, з лучмою волосся на голові і комсомольським значком на грудях. До речі, акад. М. Калинович (автор так званого "зеленого словника", тоді ще професор лише) був захоплений його й мою правильною вимовою звука "ю" у слові "гюгюнець" і на лекціях загальною мовознавства ми з Іваном мусіли часто демонструвати вимову тих чи інших звуків. Так оцеї самий Іван Кошик (Царство йому небесне і вічна слава!) був таким націоналістом іще перед війною, що більшість учасників Похідних Груп могли б у нього брати лекції з націоналізму.

То чому ж тоді було не згадати на цьому святі, що Похідні Групи застали в Україні якщо не організовані лави націоналістів, то безліч великих українських патріотів, людей освічених, свідомих, з неугнутими характерами і всі разом чинили опір німецьким окупантам, які тоді змінили російських? Я не маю наміру применшувати значення Похідних Груп ОУН, закидати ОУН вороже ставлення до так званих "східняків", але коли на святі це пройшло саме так, то я вважаю це політичною помилкою, рецидивом давньої оунівської самозакоханості і незнання обставин тих областей, куди їхній провід їх кинув, себто до їх невідповідності виконати ті завдання, які їм призначив провід ОУН того часу. Боюсь, що ці мої слова не всім сподобаються. Та я на цьому не зупиняюсь, а ще й звертаюсь до своєї "бабусі": Лілю, запротестуй! Якщо хочеш добра своїй організації, то запротестуй! Хоч би ради пам'яті про Івана Кошика і десятків сотень таких, як він. Поскільки нам з тобою удалося уникнути сталінсько-сжовської і гітлерівсько-хохівської купі, то ми мусимо запобігати політичним і тактичним помилкам, щоб не повторились пізніш часто-густо даремні жертви 1941—1943 років. Мабуть, твій протест в ОУН почують більше, як мій.

Була, на мій погляд, іще одна помилка — організаційна. У залі було кілька учасників Похідних Груп, які врятувалися. Їх назвали так похвально й невразно, що я жодного з них не запам'ятав навіть. Їх треба було вшанувати виразніше.

Третя помилка: головував на бенкеті Ілля Поворозник. Вірю, що він націоналіст і патріот, але також вірю, що якби так, то він мусів би добре володіти українською мовою: на бенкеті вшановано пам'ять знищених німецькими окупантами націоналістів, то якби це залежало від мене, то я таки доручив би головування на цих зборах не "безмовному націоналістові", а таки "мовному". Та це справа не моя...

У всьому іншому бенкет проведено зразково: не було зайвої пропаганди, була коротка мистецька програма (Квартет "Верховина" і бас Йосип Гошуляк). Закрив бенкет короткою й змістовною промовою п. М. Плав'юк. Кінцеву молитву прочитав (вірніше її за ним проспівали всі люди) католицький єпископ Ісидор. На жаль, не українською мовою, а якоюсь зіпсованою старослов'янщиною, що теж не пасувало до націоналістичного бенкету, на якому вшановували пам'ять розстріляних окупантами патріотів. Я дуже толерантна людина і ніколи не осмілюсь казати комусь, якою мовою він має молитись у себе в хаті чи в своїй церкві. Але тут же мова не про

церкву, а про бенкет на пошану націоналістів, які за свій народ і його мову віддали життя. Минулися ті часи, що ми чули: "Вашої мови Бог не розуміє!" Не думайте, що це я тільки так думаю. Багато з нас, як почувють, що в заамвонній молитві священика не згадав України і нашого народу, то вважають такого священика або останнім ледарем, або ворогом України, який тільки маскується під патріота. А це, на жаль, є не лише в католицьких церквах, а часто-густо трапляється і в православних...

Незважаючи на високу ціну квитків (25 дол. від особи) у залі було яких 450 осіб, декому не вистачило й місця, бо вже не було куди доставляти столи. Це свідчить, що мельниківці мають велике й свідоме членство.

"Гомін України" теж і на бенкет, як і на пресову конференцію з головою ПУН (див. "Нові Дні" ч. 207) вислав принагідного свого дописувача (магістра О. Павлова), а не когось із редакторів. І це таки негарно. Ані провідників ОУН, ані ОУН, а тим більше читачам "Нових Днів" це зовсім не має значення, але для нашої загальної єдності і політично-громадської співпраці це дуже важливе. Хочу пригадати, що як приїздив у Торонто п. Я. Стецько з дружиною, то ми всі пішли на пресову конференцію, яка відбулася в "Гомоні України". І всі ми написали про п. Стецька так добре, як лише могли. Відомо, що п. Стецько поза своєю партією не втішається особливою любов'ю, але жоден часопис тоді не знехтував ним. А редактор "Нового Шляху" В. Левницький так гарно написав тоді про Я. Стецька, що навіть мав неприємності від своїх читачів. Чи не варто було "Гомонові України" тепер віддячитись "Новому Шляхові"? "Блискуче відокремлення" й партійна самозакоханість та ігнорація всього, що поза "моєю найправильнішою партією" дуже шкодить усій еміграції. Зокрема ставити під загрозу успіх Світового Конгресу Українців. Тому й пишу про це. П. ВОЛ.

БУДЬТЕ НАЙКРАЩИМ У СВІТІ ПЕРЕДПЛАТНИКОМ: НЕ ЧЕКАЙТЕ НА ПРИГАДКУ. А ВІДНОВІТЬ ПЕРЕДПЛАТУ САМІ!

ПЕРША УКРАЇНЬСЬКА ОПАЛОВА ФІРМА

Future Fuel Oil Ltd. & Service Station

945 Bloor St. West — Toronto, Ont.

24-ГОДИННА

СОЛІДНА

І СКОРА ОБСЛУГА.

Чищення і направка форнесів безплатна.

Скористайте з доброї нагоди і замовляйте

оливу в нас.

Наші телефони:

Телефон бюро: LE 6-3551

Уночі: RO 2-9494

НОВІ ДНІ, ТРАВЕНЬ, 1967

Ну, і як воно було на заході Канади?

Як наші читачі знають з березневого числа, у квітні я відбув подорож на захід Канади. Це була моя перша подорож аж так далеко, бо досі далі Вінніпегу я не був. Вінніпег же — лише центр Канади, а не захід.

Виїхав я на пропозицію голови Літературно-мистецького клубу в Едмонтоні Юрія Васильовича Стефаніка, але плян мого перебування укладали Юрій Стефанік і голова провінційної управи (провінція Альберта) СУС Кость Михайлович Теличко. Не всі наші читачі знають, що таке СУС. Це Союз Українців Самостійників — найстарша українська організація в Канаді, яка основувала в Канаді Українську православну церкву. З цієї організації вийшло найбільше українських канадських парламентаристів та різних діячів. Це переважно давня еміграція, хоч тепер у ній є вже й новоприбулі. З новоприбулих емігрантів є вже й п. Теличко. Коли я прибув до Канади, то новоприбулих українців було ще дуже мало, особливо з центральних областей, то яких два роки до СУС належав і я, поки виникла потреба творити організації, які б могли зацікавити новоприбулих, зокрема так званих "центровиків".

Тих наших читачів, які чекають художнього репортажа про західню Канаду, мушу розчарувати — ні репортажа, ні статті не напишу, бо не маю для цього достатніх даних: треба було б пожити з людьми, роздивитись добре, словом, накопичити матеріалу відповідного. На це не було часу. Та поскільки я їздив не на гулі, а з метою зустрітись з людьми й хоч трохи поширити наш журнал на заході Канади, то мушу читачам скласти звіт із своєї подорожі, бо "Нові Дні", як я завжди підкреслюю, належать таки читачам, а не мені.

Їхав поїздом, бо це дешевше від літака на яких 80-90 доларів. Їхати треба майже повних дві доби. Приїхав в Едмонтон о 3-ій годині. Не чекав нікого на станції, бо це ж був робітний час і всі були на праці. Але це не Торонто чи Нью-Йорк, а західня Канада, де люди ще збереглись перед знищенням поспіхом, тому при виході я зустрівся з цілим гуртом: голова клубу Ю. Стефанік, голова провінційної управи СУС К. Теличко, один з активу СУС і мій давній знайомий Петро Пауш і — це вже була справжня й приємна несподіванка — Людмила Зуєвська, дружина поета й доктора Олега Зуєвського, який з минулого року почав викладати в Едмонтонському університеті.

Із станції поїхав у готель, де вже мав резервовану кімнату, а пп. Стефанік, Теличко й Пауш поїхали собі на працю. Пані Зуєвська теж мусіла їхати додому. Домовились із п. Стефаніком, що по п'яті він приїде до мене, поїдемо до нього на вечерю і там обміркуємо деталі мого перебування в Едмонтоні. Так усе й відбулося. Розмова з Юрієм Стефані-

ком та його дружиною вийшла далеко поза межі моїх відвідин. Тим більше вона була цікавою, що п. Стефанік один з наших співробітників, а бачились ми вперше.

Коло одинадцятої привіз мене Юрій Васильович у готель. Потелефонували до п. Теличка, що ми вже є. Прийшов і він і ми почали обговорювати плян моїх зустрічей з членами СУС і православними діячами взагалі. Власне, обговорення було коротке, бо Кость Михайлович не так радився, як наказував:

— Завтра точно о 12-ій будьте дома, бо "ланч" у "Віндзор Рум" почнеться точно.

— Який "ланч"? — питаю. — З ким? І нащо він здався?

— Їсти ж треба, то на те він і здався. Подруге, все домовлено, то всяка дискусія зайва. Потрете, ви наш гість, то ми ці справи вирішуємо самі — ми вже знаємо, як треба поводитись з гостями. Хто буде? Не багато, лише актив сусівський. Але не забувайте, що буде архієпископ і духовенство. Часу мало, бо це обідня перерва. За годину-півтори треба пополюдувати і порозмовляти, то таки будьте перед дванадцятю в кімнаті.

Спробуйте, вислухавши таку тираду, не бути! І я був. На цьому полуденку були: Його Високопреосвященство архієпископ Андрій, всч. о. прот. О. Хом'як і всч. оп. прот. Д. Лучак — настоятелі катедр св. Івана, всч. о. прот. Остап Фляк — настоятель церкви св. Іллі, К. Теличко — голова провінційної управи СУС, Д. Янда — голова Комітету Сприяння УНРаді, П. Лазарович — член Консисторії церкви, Р. Дзеник — голова відділу КУК в Едмонтоні, д-р С. Яремчук — громадський діяч, д-р Л. Фарина — гром. діяч, колишній голова централі СУС, пані М. Гринчук — голова комітету Рідної Школи при катедрі св. Івана, Б. Мельничук з дружиною Наталкою — власники книгарні і громадські діячі, визначний підприємець І. Сулима з дружиною Марією, яка очолює Союз Українок Канади в провінції Альберта, суддя Іван Дікур — колишній дуже впливовий посол до федерального парламенту Канади від лібералів (його відхід від політичного життя був великою втратою для всіх українців Канади), Б. Фербей — власник величезної аптеки, В. Гавриш — підприємець, П. Пауш — громадський діяч, пані Ганна Мельник — громадська діячка.

По обіді запитав дещо я, запитали мене, обмінялися думками про деякі церковні справи, справи КУК, Світовий Конгрес тощо. Мені було цікаво, як про ці речі думають на заході, їм було цікаво, як ставляться до цього різні групи на сході Канади. Більшість з цих людей я вже знаю давно — зустрічалися й працювали разом на конгресах, соборах, з'їздах тощо. Розмовляти було легко і приємно, бо ми лише доповнювали взаємно свої інформації з різних ділянок

церковного та громадсько-політичного життя українців Канади.

До речі, о. прот. Дмитро Лучак, що довгий час був настоятелем в Ошаві, просив мене вітати всіх знайомих на сході Канади. Не всім я міг переказати його "Христос Воскрес" усно, то роблю це тепер. Прот. Д. Лучак — світла постать між духовенством — він народився в Канаді, а дуже добре володіє українською мовою. Дуже добре! Це приклад для багатьох наших "націоналістів", діти яких часто-густо дуже погано володіють своєю рідною мовою.

Десь перед п'ятою завітав до готелю колишній голова Едмонтонського відділу КУК адвокат Петро Саварин. Головство в КУК він передав лише пару тижнів тому. Це наш колишній передплатник, який розсердився на "Нові Дні" через якусь там статтю і відмовився від передплати вже кілька років тому, хоч, очевидно, "Нові Дні" читає і є, як кажуть, у курсі справи. Ми з ним пішли собі на вечерю, за якою обговорювали всякі справи. П. Саварин є не лише визначним українським діячем, а ще й визначним діячем Прогресивно-Консервативної партії Канади в Альберті.

Того ж вечора відбулась моя доповідь в православній аудиторії, яку організував п. К. Теличко: "Зустрічатися чи не зустрічатися", себто історія ставлення російської окупаційної влади до національної еміграції, починаючи від 20 років і до сьогодні, яка користь і шкода від зустрічей еміграції з поневоленим народом нашим, чи можна й треба уникати цих зустрічей.

Не знаю, як я там говорив, хоч кажуть, що не дуже то й погано. У всякому разі я намагався не бути подібним тій сороці, що "затвердила про Якова й торохтіла про всіх однаково". Кажу, намагався... Поперше я просив слухачів не приймати жодного мого твердження на віру, бо я не маю монополії на правильність і непомильність, але просив їх подумати над тим, що я говорив, себто намагався поставити дуже важливу проблему на спільне обговорення.

Промовляти до тієї публіки було мені дуже приємно й легко, бо якось відразу установився контакт: відчувалося, що говориш до братів по нації і друзів, а не до ворогів — ніхто тебе не збирається нищити, ані ти нікого.

Відкрив вечір і представляв мене публіці, а також керував вечором п. Теличко. Людей було несподівано багато — яких 150—170 осіб, чого я в Едмонтоні, де "Нові Дні" не дуже то поширені, не міг і сподіватись. Опозиції там я ніякої не мав. Кажуть, що їхні бандерівці там поведуться культурно і з ними навіть можна співпрацювати. Хоч дуже можливо, що їх на вечорі й не було — я цим і не цікавився. Було поставлено цілий ряд запитань, була й дискусія, у якій здебільшого мене доповнювали, а не опонували. Запитання ставили й промовляли: пп. Фарина, Лубик, Дарія Янда, Кравець, Суховерський, Лазарович, Литвяк, Черненко та інші. Зокрема цікаві були доповнення п. Лазаровича та Дарії Янди, які були в

Україні й мали нагоду порівняти мої твердження зі своїми враженнями з України.

Тут мушу відзначити, що Високопреосвященніший Владика Андрій, архієпископ Едмонтону і західної Канади, зі своїми настоятелями зробив мені ще одну несподіванку: прийшов на доповідь в асисті своїх священників. Сердечне спасибі йому, священикам і всім учасникам вечора, за честь, яку вони мені зробили своєю участю у вечорі.

По доповіді власник книгарні п. Мельничук з дружиною Ганною запросили мене і ще яких десяток осіб до себе на каву. Це була дуже приємна вечірка в гарному та широму товаристві. До речі, книгарня п. Мельничука, яка раніш належала його тестеві, покійному вже Фербееві, є чи не найбільша і найкраще поставлена наша книгарня у всьому вільному світі. Крім того, вона, здається, найстарша українська книгарня, бо існує вже понад 40 років безперервно. Навряд чи сьогодні є така стара книгарня і в Україні. Відвідав я її двічі: у п'ятницю і в суботу і просто захоплений організацією книготоргівельної справи. До речі, це справжня книгарня, а не крамниця, у якій є все, що хочете, а книжки тільки додатком до всього. Та ще й не дуже бажаним додатком...

У суботу (третій день мого перебування в Едмонтоні) я відвідав Інститут св. Івана, трохи оглянувши місто. Моєю "жертвою" цього разу був п. П. Пауш, який своїм автомобілем возив мене по всьому місті. Почали з інституту св. Івана, у якому працює його дружина. Це нова гарна будова в районі університету. В інституті мешкають студенти університету, які за помірковану оплату мають тут кімнати, харчі і змогу навчатися української мови, бути в своєму рідному оточенні. В інституті є велика книгозбірня. Не все ще тут упорядковане, укладаються плани дальшої розбудови тощо.

З інституту ми поїхали в редакцію католицького тижневика "Українські Вісті", де директором працює мій давній знайомий чи й приятель о. д-р М. Сопуляк, а редактором о. д-р М. Качур. Оглядаючи чималу й дуже добре впорядковану друкарню, дякую отцям за допомогу, яку вони зробили мені рекламою в газеті. До речі, це цікава газета — у ній часто-густо можете відчувати самостійність мислення редактора і його громадську відвагу, себто тут речі інколи називаються їх власними іменами, хоч це декому й не подобається. Особливо деяким нашим політичним партіям. Виникла й розмова про церковну термінологію, зокрема про мою опозицію до "Андрея" й "Николая" чи "Николая". Я сказав, що оскільки ця справа не має якогось принципового значення для церкви, то я, автокефаліст ще з дому, ніколи не погоджусь, щоб мене чи наших читачів хтось повертав на 50 років назад, себто в часи ще перед відновленням нашої державності, хоч як уже хтось до смерті закоханий в "Андрея" чи "Николая", то нехай собі "андреє" чи "ніколає" скільки йому хочеться, але я в цьому участі не братиму. Мені здається, що о. редактор мене зрозумів.

Місто гарне, велике. Дуже веселе й радісне. Бу-

динки здебільшого світлі чи жовтаві, майже нема чорних чи з червоної цегли. Погода була соняшна, але холодна. Та все таки над містом панує радість. Видно, що місто молоде і аж пашисть життям. Едмонтон — пряма протилежність Торонта, де будинки переважно з червоної цегли, майже чорної від сажі та куряви. Цікаво, що навіть нові будинки в Торонті часто будуються з чорного матеріалу. Зверніть увагу, що в сі нові будови “Роял Банк оф Кенада” мають чорні стіни, чорне скло у вікнах, а меблі в них темно-сині, майже чорні. Це створює гнітючий настрій. В Едмонтоні ж навіть будинки “Роял Банку” (я спеціально приглядався до них) побудовані з матеріалу в світлих тонах. Хіба що їх вікна облицьовані чорним. Це не випадковість, мабуть, управа міста дбає про збереження радісного вигляду свого міста.

Хотів пригадати з цієї нагоди, як колись Максим Рильський висловився про будови. Він, критикуючи якусь новобудову в Києві, писав приблизно так: якщо хтось напише погану книжку, зробить поганий фільм чи намалює погану картину, то я ще можу уникнути поганого настрою від такого “твору мистецтва”, бо прочитавши критику, почувши від друзів чи знайомих оцінку цих творів, я просто уникну на них дивитись чи читати їх. Якщо ж на моїй вулиці збудують гидкий будинок, то тут уже порятунку нема: я змушений оглядати його щоденно і щоденно матиму гнітючий настрій від цього...

У мене дуже приємне враження від Едмонтона, якщо я порівнюю його з Торонтом: едмонтонські “батьки міста” та їх архітекти дбають про вигляд свого міста, про його погідність, про радісний веселий настрій своїх громадян.

Коли п. Пауш десь коло першої години привіз мене до мого готелю, то я негайно потелефонував до нашої співробітниці пані О. Черненко, а за кілька хвилин приїхав автом її син і я мав приємність пообідати в її родині — син уже студент університету, дочка — скоро закінчує середню школу. Коло четвертої години повернувся в готель і негайно потелефонував до Зуєвських, бо ми мали заплановану зустріч. Їхати до них уже було ніколи, то Олег і Людмила Зуєвські приїхали до мене, бо о 6-ій ми мали йти на вечерю-зустріч із вибраною інтелігенцією міста, яку влаштував мені літературно-мистецький клуб. За яких 30-40 хвилин Зуєвські вже були в мене. Першим питанням пані Людмили було:

— Чи ви, Петре Кузьмовичу, згодні бути моїм кавалером на вечері, бо Олег має багато праці і на вечір не йде?

— Звичайно! З радістю і приємністю!

Мушу пригадати нашим читачам, особливо новішим з них, що поет, а тепер ще й доктор та професор, Олег Зуєвський був колись одним з наших авторів. Пригадую також, що я справді винятково толерантний редактор, який ніколи не ставить ніяких перешкод, який нікого ніколи не наводить “на свою віру”: я, вибачте за вираз, видрукую навіть “живого чорта”, якщо той “живий чорт” грамотно написаний. Відома істина, що Олег Зуєвський належить до

дуже грамотних поетів. Говорю тут, звичайно, не лише про мовну грамотність. Тому цілком зрозуміло, що все, що Олег Зуєвський мені дав, було негайно видрукуване. Говорю про це тому, що чимало наших читачів, а ще більше імовірних авторів, — які ставляться прихильно до мене й до “Нових Днів” лише про людське око, а насправді дуже журяться, що “Нові Дні” і їх редактор ще й досі існують, — при кожній нагоді докоряють, що “Нові Дні” втрачають авторів, от, мовляв, і Олег Зуєвський уже уникає “Нових Днів”... На прикладі Олега Зуєвського я хочу з’ясувати цю справу нашим читачам.

Олег Зуєвський покривджений у “Нових Днях” не був, бо не тільки я видрукував буквально все, що він прислав, а ще й наш провідний критик, не тільки “Нових Днів”, а й усієї еміграції того часу, Юрій Шерех, у цих же “Нових Днях” написав дуже цікаву статтю про один з віршів Зуєвського. Та стаття звалася: “Велика стаття про малий вірш”. Такої чести жоден із поетів не удостоївся. Та стаття викликала широкий відгомін освічених читачів і це було приємно її авторів, хоч вони заперечували його твердження. Та, мабуть, ті відгуки читачів не дуже то сподобались О. Зуєвському, бо після того він у “Нові Дні” нічого не прислав. Може в нього нічого вартого друку не була? Ні, було, бо він давав до друку свої вірші в “Сучасність”. Нормальний висновок з цього такий: якщо мене хвалять, то друкуй, а якщо гудять, то не друкуй, бо я це розціню, як неприязний вчинок... Олії в огонь долив В. Сварог, що написав рецензію на збірку есеїв Ю. Шереха, у якій висловив погляд відмінний від Шерехового на цей самий вірш...

От про ці справи ми й розмовляли з Олегом Йосиповичем Зуєвським у мене в кімнаті, запиваючи наші аргументи коньяком. Розмовляли, звичайно, спокійно, по-дружньому, як і належить нормальним людям. Ніби дійшли згоди, що я таки не маю морального права нав’язувати комусь свої думки, себто цензурувати критиків. Я наводив десятки прикладів, що я ніколи не відкинув не то що критики на себе самого, а навіть брудну лайку друкував не раз, бо вважаю неморальним користати із своїх можливостей редактора й видавця і друкувати тільки те, що мені миле й любе. Я не думаю, щоб я на цьому втратив. Також не думаю, щоб малий поет завдяки похвалам критиків став великим, а великий через осуд критиків перетворився в графомана. Це просто неможливо. А в нас часто буває таке, що коли критик оцінив якийсь твір позитивно, то він і розумний, і талановитий, і глибокий і т. д. Якщо ж критик другий твір того ж автора вважає за слабший, то він негайно перетворюється в дурня, який “у творі нічого не зрозумів”, бо взагалі нічого зрозуміти не може, що в нас “критиків нема взагалі”, а є лише геніяльні поети й прозаїки, до яких не доросли критики, а тим більше читачі. Серед еміграційних письменників дуже мало таких, які б не полемізували з критиком в пресі навіть, а не то що в розмовах. Мені здається, що до таких авторів, які не полемізують з критиками, у нас мож-

но захищати покійного вже Івана Багряного, Євгена Маланюка, Анатолія Гака, Анатолія Галана та Ігоря Качуровського. Може й вони пороздирали б своїх критиків на шматки, але прилюдно з ними не сперечаються. Це свідчить про їх високу авторську культуру.

Чи не через це в нас мало охочих писати критичні статті й рецензії, від чого перш усього терплять наші письменники й поети?

Коли вже говоримо загально, то я хотів би звернути увагу на ще один факт: покажіть мені хоч одного поета чи письменника нашого (маю на увазі лише грамотних), якому б “Нові Дні” не зробили все, що тільки могли? Поруч з цим покажіть мені, що вони зробили для “Нових Днів”? Ось кілька місяців тому в “Нових Днях” була найхвальніша стаття про одного письменника, який писав на мене й на “Нові Дні” найбрудніші доноси в сталінсько-комсомольському стилі, друкуючи їх в часописах (нехай і гумористичних!) і так “задер кирпу”, будиши певним, що він “такі да геніяльний”, що навіть жодного разу на вечір “Нових Днів” не прийшов, хоч у Нью-Йорку їх уже було два. А я собі ту найхвальнішу статтю про нього видрукував без найменшої зміни, хоч признаюся, що маю цілком протилежну думку про його творчість, ніж автор статті. Хіба лише цього факту не вистачає, щоб припинити будь-які нарікання на мене, що я недобре ставлюся до когось з поетів чи письменників, що я їх ділю на “милих” мені і “немилих”?

Сподіваюся, що п. Зуєвський не буде гніватись, що я взяв нашу розмову з ним за приклад для з'ясування наших читачам справи співробітників “Нових Днів”. Читачі мусять знати правду, бо журнал — їх набуток. Мені дуже неприємно, що дехто з них думає, що я недобре ставлюсь до наших авторів.

Того ж дня відбулася вечір в українському ресторані (на жаль, забув його назву), яку влаштував літературно-мистецький клуб. Це була дуже приємна вечірка. Присутніх багато не було, яких 25-30 осіб. Була горілка, були смачні страви. Списки присутніх мені не дали, то всіх не перелічу. Із наших співробітників був поет д-р Яр Славутич (на доповіді в п'ятницю він був з дружиною, а тут сам), пані О. Черненко, пані М. Кейван і п. Кейван (відомий художник, який обіцяв дати в “Нові Дні” статтю на мистецькі теми), директор в-ва “Українські Вісті” о. д-р М. Сопуляк, голова КУК адвокат Р. Дзеник, згадуваний уже не раз К. Теличко, ну і, звичайно, голова клубу Юрій Стефанік з дружиною, який і був господарем вечора, та ще ряд інших милих і симпатичних людей, переважно наших читачів, але перелічувати їх боюся, бо можу помилитись.

Було багато промов, але всі короткі — по дві-три хвилини, то нудно не було. Поперше, Ю. Стефанік дуже “тугий господар” і більше не дозволяв, а подруге, було багато “міцної кави”, то не всі люди мали силу довго й поважно промовляти, а більше жартували. Була одна поважна промова — голови

відділу КУК адвоката Р. Дзеника, який зробив несподіванку не лише мені, а й усім присутнім: він обдарував “Нові Дні” медалею едмонтонського КУК, яку видано з нагоди 75-річчя українського поселення в Канаді. Признаюся, що це мені було справді приємно. Навіть радісно. Я її прийняв в імені наших співробітників і читачів, які є справжніми господарями й творцями “Нових Днів”. Цей жест зворужив усіх присутніх, а особливо п. К. Теличка, який вважає п. Р. Дзеника своїм вихованцем. “Я ж вам казав, — говорив Кость Михайлович, — що Дзеник, хоч і дуже молодий, але він знає, що треба робити...” Справді, адвокат Р. Дзеник — людина молода, народився в Канаді, українською мовою володіє добре, хоч часом йому ще бракує слів, але він намагається і опанувати мову, і вивчити складні взаємини у нашому

Ця симпатична молода людина стоїть на чолі всієї української громади в Едмонтоні — голова відділу КУК адв. Р. Дзеник.

політично-громадському житті, щоб добре виконати відповідальні обов'язки голови української нарядної установи великого міста, у якій заступлені всі наші громадські, релігійні й політичні українські організації. Він усе дуже докладно вивчає, робить усе, щоб уникнути помилок, тому можна сподіватись, що він з честю виконає свої обов'язки й виправдає довіря всіх українців Едмонтону. У цьому благородному намірі бажаємо йому якнайкращих успіхів!

Це був один з найприємніших вечорів з усіх вечорів “Нових Днів” по всьому континенті, яких за

останні два-три роки було вже багато. Тут не було поспіху, квапливості, яка псує людям кров, не було ніякої політики, “кадильної нудоти” — це був справді приємний відпочинок, своєрідне відпруження. Тягнувся він від шостої вечора і майже до дванадцятої ночі.

Відти ми поїхали з Людмилою Зуєвською додому. Застали Олега Йосиповича з дочкою Тамарою за працею ще і... почали вдруге вечеряти! Тамари я не бачив яких 12 літ уже і тепер вона вже панна, а не симпатичне дитинча з маленькими кісками. І хоч вона не тонка, а тонюсінька, але на руки її вже так легко не візьмеш...

Неділя. Не проста неділя, а вербна. Ранок. Ідемо з К. Теличком до катедри св. Івана. Вирішили піти пішки. Поперше, скинемо хоч по яких 20-30 грамів ваги, провітримось. Ішли 28 хвилин. Прийшли перед Євангелією. Церква повнісінька, мабуть, з тисяча осіб у ній. Проповідь архієпископа Андрія. Коротка, змістовна, наповнена любов'ю, а не злобою. Жодних нарікань на вірних, хай би навіть і замаскованих тим, що це говориться про невірних, нема. Слухати приємно.

Чудовий хор, що виконує найкращі композиції: з солями, дуетами, тріо й навіть квартетами. Я був приємно вражений — в Едмонтоні я такого хору не сподівався. Це мені була справжня приємність. Керує хором Р. Солтикевич.

Служба йде спокійно, зрівноважено, без жодних затримок і “мистецьких ям”. Доходить до св. причастя. Як я глянув, що до причастя шикується поверх сотні осіб, то я засмутився: це вже справа затягнеться до безконечності. Але причащати вийшов архієпископ і один з настоятелів. За 19 літ мого перебування в Канаді я ще такого не зустрічав, хоч у нас дома у соборах це було завжди — дві, три або й більше чаш... Це знову пройшло спокійно, але винятково скоро. Ніхто з церкви не виходить. Знову ніякої агітації по причасті, яка здебільшого просто виштовхує людей з церкви. Ну, думаю, підуть оголошення і вже аж тут почнеться! Коли й тут пройшло все культурно і скоро: було їх мало і всі короткі, стислі, знову без агітації. По оголошеннях привітали мене — теж найкоротше. Сердечне спасибі за увагу й честь!

Служба закінчена, надходить роздача верби, я певен, що це затягнеться, як то часто в церквах буває. Але й тут зразкова організація і порядок: поставили розпорядників і вони пускали в центральний прохід ряд за рядом. Тут мені повною несподіванкою було, що при роздачі верби затримано стару українську православну традицію: людина мирується, а тоді одержує вербу, а не бере її десь у притворі сама на початку відправи і, не чекаючи її кінця, йде додому. Мирували два священники і знову це пройшло винятково скоро й гарно. Словом, я був дуже приємно вражений, що в Едмонтоні я побачив стільки справжнього українського православ'я, високу культуру богослужби і зразковий порядок. Я майже був пе-

вен, що всього цього на заході Канади вже нема, а, може, й не було ніколи.

З церкви їдемо на обід до Меланії й Петра Паушів (до речі, П. Пауш дякує в катедрі і є “дяк над дяками”), як було домовлено ще в суботу. Я сподівався, що буду я та К. Теличко, тому й кажу йому:

— Будемо в Паушів так коротко, як тільки можливо, бож і пані Пауш працює стало, а пан Пауш дякує, то йому треба йти на вечірню, ви вже теж стомлені, а мені ж треба бодай подумати трошки, бож о 8-ій годині вечір “Нових Днів” у залі УНО, а п. Стефаник сказав мені: “Я там скажу про вас кілька слів, а далі хай уже читачі вас розпинають, як хочуть і скільки хочуть”.

Та у Паушів зібралося досить велике товариство. Прийшов і проф. д-р О. Старчук, директор Департаменту Славістики Альбертського університету. Прийшов він у товаристві д-ра технічних наук, визначного фахівця з атомової фізики Бориса Доценка з Київського університету, що в порядку обміну чи взаємодопомоги вже кілька місяців працює в Альбертському університеті. Це дуже мила й симпатична людина, винятково скромна й тиха, українець.

Тут мені пояснили велику істину: в Альберті є дві категорії українців — буковинці і ті, що хочуть бути буковинцями, але це їм не вдається... Справді, буковинців в Альберті багато і вони таки дуже позначаються на громадській і політичній активності українців Альберти, зокрема Едмонтону. Особливо їх вплив помітний в Українській православній церкві, бо вони ж “родимі православні”... Якби я був не центровик, та ще й не справжній східняк, бо “двома нападами” жив і працював на Кубанщині (там же відсидів і в німецькому концтаборі — станиця Тенгінка), то перейшов би до буковинців, але, мабуть, вони мене не приймуть і мені нічого іншого не лишається, як доживати віку в категорії українців, які хочуть бути буковинцями, але це їм не вдається...

Вечір “Нових Днів” у залі УНО, який організував літературно-мистецький клуб, був головною метою моєї поїздки на захід — усе інше виникло пізніше і було ніби додатком до цього вечора.

Вечір відкрив голова клубу Юрій Стефаник і говорив, спасибі йому, про мене не дуже довго. Тоді я кілька хвилин говорив про мої пляни, редакторські засади і про причини створення видавництва. Після того почалися запитання й дискусія. Переказати все не можу, бо нема місця. Зверну увагу, що, поперше, мені закинули брак авторів, подруге, дуже мені докоряли, що я друкую всякі лайливі листа на свою “високодостойну редакторсько-монопольну особу”. Були також докори, що мої підручники “нашим дітям заважкі”. На перше я відповів так, як я описав вище свою розмову з поетом О. Зуєвським. Про підручники сказав, що наші діти цілком нормальні, якщо не ліпші від інших, і їм цілком легко можна (і треба!) вивчати дві-три мови — такий тепер час. Уважаю, що ми мусимо довести дитину в наших шко-

лах до такого стану, щоб вона могла читати бодай художню літературу й періодичні видання. Інакше не треба її в школі й мучити. Так і побудовані мої підручники. Якщо дитині дадуть "легкого букваря" (фактично карикатуру на букваря), а потім ще й "легку читанку" для другої класи, то тоді цілком нормально, що такий учень (після "легких і наймодерніших читанок") в мою читанку для третьої класи "Київ", а тим більше в читанку для 4-ї класи "Лани" просто "не влізе". А втім, є тепер багато підручників, які побудовані так, щоб дитина обов'язково української мови НЕ навчилася, але їй буде "легко вчитись", тому вчителі й батьки мають вибір — я книжок не накидаю нікому, але я вже їх видав понад шістдесят тисяч, то значить, що хтось їх бере і для когось вони не важкі.

Коли я говорю про книжки, то не лише як теоретик, а як і практик — я кілька років вчителював у Торонті. Усі ті учні, що вчилися у мене 6 літ, читають "Нові Дні" і сучасні літературні твори.

Вечір пройшов гарно, правда, перед кінцем треба було скорочуватись, бо було пізно вже. Головував Юрій Стефанік. Присутніх було 60-80 осіб, почав я був їх лічити, але це мені не вдалося, хоч я дуже люблю подати точне число учасників будь-якого вечора. Сердечне спасибі всім, що прийшли на вечір!

Так доходимо до кінця — до понеділка, коли я мав о 4-й годині виїхати в Саскатун. Та рано я ще мав поїхати в університет, бо так домовився з проф. О. Старчуком. Він у Паушів на обіді сказав: "Приїдьте завтра, познайомлю вас з деким і дечим, будете гостем нашого університету".

Цього разу моїм провідником був п. Ніньовський, який лише кілька днів тому одержав диплом магістра в цьому університеті. Скажу коротко: зустріч з професором Старчуком і оглядини Департаменту Славістики, зокрема бібліотеки, зробили на мене величезне враження — я того не сподівався. Домовились ми з проф. О. Старчуком, що я напишу про нього і його департамент спеціальну статтю в нашому журналі.

У полудень приїхав до мене ще раз голова КУК п. Дзеник і забрав мене на обід. Обідали ми з ним у клубі канадських ветеранів. Потім оглянули нову українську православну парафію, до якої належать переважно ті молоді канадці-українці, які ще недавно були в англіканській церкві. Церкви ще нема, але є будинок з кількома класами недільної школи, богослужби відбуваються в залі покищо. По дорозі з церкви він мене ще завіз до своєї хати і я там попрощався з його милою дружиною, яку вже бачив на кількох зустрічах протягом цих чотирьох днів.

Дома на мене чекав д-р І. Ярема, від якого я дістав деякі книжки тощо, дещо з яких думаю використати в "Нових Днях". Поквапно складаю все у валізу, беру таксівку і їду на станцію. На станції на мене вже чекав наш хороший і милий торонтянин — відомий оперовий співак Михайло Теодоро-

вич Голинський, який, до речі, був на доповіді в п'ятницю і на вечорі "Нових Днів" у неділю. Забрався аж в Едмонтон і пише спогади. І добре робить! За пару хвилин приїхав п. Пауш, а тут і висока постать Юрія Стефаніка появилася... Прийшов і адвокат Петро Саварин, недавній голова КУКу. Так що мэнз вирядили з Едмонтону так же гарно, як і зустріли і як опікувалися мною всі ті чотири дні, які я там пробув. Щиро вам усім дякую, дорогі едмонтонці! Зокрема Юріяві Васильовичеві Стефаникові та Костеві Михайловичеві Теличкєві. Вони справді милі й хороші люди і чудові організатори. Мають те, що звється "культурою праці": знають, що роблять, і вміють його зробити.

Ага, ще ж і про фінанси. Дорога далека, коштує багато. Я писав п. Стефаникові з Торонта: "Робіть відповідну рекляму, наймайте залі, якщо покритесь все, то добре, а як ні, то я дефіцит беру на себе — це буде редакційний видаток, який неминучий". Та господарі із Стефаніка й Теличка чудові: покрили все і передали мені на покриття видатків по дорожці: К. Теличко — 70.00 дол., а п. Стефанік з вечора "Нових Днів" — 33.75 дол. Це, звичайно, не покрило всіх видатків, але дефіцит уже дуже малий. Крім того, здобуто 12 нових передплатників і щось 6.00 чи 7.00 дол. на пресовий фонд. Це ті, що самі зголосилися до передплати (правда, К. Теличко і Ю. Стефанік сказали на вечорах, що передплатити можна на місці), бо я ще ніколи за всі 18 літ існування журналу нікому не сказав: "Передплати журнал". Я певен, що передплатників з Едмонтону буде більше. Тим більше, що кілька осіб обіцяли допомогти в цьому. І я прошу всіх наших читачів: як де є змога, то приєднуйте передплатника — зробіте прислугу "Нових Дням" і тій людині, яку приєднаєте, бо вона матиме змогу читати журнал, що незалежний ні від якої партії чи парафії, і, може, уже не такий і поганий.

Як я сказав на початку, я не маю матеріалу ані на статтю про західню Канаду, ані на репортаж із узагальненнями — мало я там був між людьми, щоб зібрати відповідний матеріал. Та все ж хочу сказати хоч дещо. На заході, зокрема в Едмонтоні переважає так званий демократичний блок, якщо його можна назвати блоком. Більшість українців і їх організацій в Едмонтоні підтримують УНРаду — екстремісти і всякі інші крикуни там не мають достатньої бази для наступу на наші національні святощі, як це останніми часами робиться в деяких газетах. І це добре. А все таки я там відчув деяку розгубленість, непевність і навіть скептицизм. Усе це викликане подіями на останньому конгресі УККА. Я, наприклад, чув в одному місці такий жарт: "Чим більше даси на Шевченківську Фундацію, тим глибшу яму собі копаєш!" Я здивовано запитав: "Чого?" "А того, що як з КУКом станеться таке, як у США з УККА, то знаєте, що гроші з фонду будуть використані на те, щоб "науково довести", що Петлюра й Грушевський найбільші вороги нашого народу. А знаєте хто це цілих 50 літ доводить?.."

Світовим Конгресом на заході теж ентузіастичного захоплення я не відчув. І це теж через події в УККА. Ніхто ніби не виступає проти, але захоплення нема, а в деяких колах навіть солідно обговорюють справу участі чи не участі в ньому, хоч прилюдно на цю тему дискусій нема.

Хоч як я мало був на заході, але помітив дуже небезпечну тенденцію. Зводиться вона до тези: "Аби душа була українська, а мова не має вже рішального значення". Це дуже небезпечна тенденція. Радив би боятись її, як вогню. Це приведе до негайної асиміляції. Бійтеся таких "безмовних патріотів". Я не кажу, що тих, які не знають нашої мови, треба негайно списати з рахунку українців. Ні, але їх треба переконати, що мову вивчити можна дуже легко протягом найменшого часу. А коли їх діти знатимуть українську мову, то вони краще вчитимуться в державних школах тому, що вони матимуть більше знань, будуть більше розвинені. Ця тенденція на заході дуже сильна. І ніхто з нею не бореться. Я певен, що жодна організація наша не має навіть списків "безмовних патріотів" серед свого власного членства. Не мають їх і відділи КУК. А на українські школи в нас часто дивляться як на джерело прибутку. Я сам чув річні звіти, у яких показуються "прибутки з рідних шкіл". Це в той час, як у тій школі нема ні бібліотеки, ні доброї карти України, ні картини з українськими краєвидами, ні портретів українських письменників чи державних діячів. Більше того: сини й дочки багатьох наших екстремістів, які тільки те й роблять, що "протестують, демонструють і перебирають", у середніх школах і в університетах вивчають російську мову, а українські відділи треба закривати, бо нема учнів і студентів. А яка наша організація поцікавилась цією справою? Яка з них має списки таких "патріотів"?

Оце такий звіт читачам і співробітникам про мою першу поїздку на захід Канади. З приємністю стверджую, що наш журнал має повагу громадянства навіть у такому далекому Едмонтоні, де ми маємо дуже мало читачів. Нам вірять, і з нами рахуються, хоч маємо й багато заздрісних людей, які "Нові Дні" свідомо промовчують, або навмисне плюгавлять. Але правда завжди вийде наверх, тому наш журнал і виходить безперебійно ось уже 18-ий рік.

Про Саскатун, куди я заїхав, вертаючись додому, — в черговому числі. Не лякайтесь — звіт буде короткий, бо був я там лише одну добу.

ЧЕРГОВИЙ УСПІХ СЕНАТОРА ПАВЛА ЮЗИКА

12 квітня Об'єднання Українських Підприємців та Професіоналістів у Торонті влаштувало зустріч сенатора Павла Юзика із своїм членством та українською пресою. Зустріч відбулася в ресторані "Мейфєр Інн". Цього разу сенатор прибув до Торонта із своєю дружиною.

Зустріч улаштовано з нагоди виходу з друку книжки сенатора Павла Юзика "Українці Канади: їх місце і роль в канадському житті". Книжку видано коштом

Об'єднання Українських Підприємців та Професіоналістів. Вона має 104 сторінки друку, в тім числі 46 ілюстрацій, карту України та дві діаграми. Видана вона англійською мовою з нагоди відзначення 75-ліття масового поселення українців у Канаді і з нагоди століття Канадської конфедерації, яке саме тепер святкується.

Зустріч відкрив адвокат М. Романюк, голова Об'єднання, який привітав сенатора та його дружину і передав головування своєму заступникові п. І. Ілащуківі. Дружині сенатора піднесено квіти. Головуючий просить до слова сенатора П. Юзика.

Промова сенатора П. Юзика, як і завжди, змістовна, насичена фактичними даними, відважна. Перекажемо коротко її зміст.

Чи ТРЕТЯ СИЛА в Канаді, лідером якої є українська група, буде мати якесь значення, залежить від нас самих і від інших етнічних груп. Кожен українець у Канаді має володіти щонайменше двома мовами: українською й англійською чи французькою. Українці в Канаді повинні плекати атмосферу, яка дала б можливість виловити із себе якнайбільше провідників канадського політично-державного життя. Цю думку треба поширювати й реалізувати. Якщо так буде, то в канадському житті в кожній його діяльній будуватимуть українці. До цього українці повинні змобілізувати всі свої сили. Це вже є висока політика, а політика тяжка й важлива, бо вона вирішує нашу долю від найменшого до старого. Треба мати не тільки думки та ідеї, але треба також уміти реалізувати їх. Тому треба вивчати справу державного будівництва. Інакше залишаться нам тільки спогади про "голубці й вареники", хоч і ті українські страви можна поставити на відповідне місце.

Між США й Канадою є різниця. У США пропагують т. зв. "мелтінг пот", але чорних (тобто негрів) не вдалося дотепер "стопити". У США тепер побачили помилку і намагаються відновити "етнічну мозаїку", хоч її тепер важко відновити.

Щодо знання двох чи й кількох мов, то професор МкГільського університету в Монреалі, після довгих дослідів разом з колективом учених, дійшов до переконання, що люди, які знають бодай дві мови, є здібніші, діти в школі краще вчаться.

Якщо мова про століття Канади, то українці повинні себе виявити, дати знати іншим співгромадянам Канади, що українці існують. Якщо цього не зробимо, то зникнемо в Канаді. Це була б велика шкода для Канади, бо 500.000 українців у Канаді за 75 літ освоїли десять мільйонів акрів цілини, а в десять разів більше канадських французів за 300 років лише біля п'яти мільйонів акрів. Тому Канада — наша праця, наша любов і наша кров. Щоб ці надбання втримати, треба єдності, бо ми заслаба група, щоб могли існувати без єдності.

Наш вклад в канадську історію я показав у своїй книжці. Коли факти списані, тоді в них вірять...

Сенатор П. Юзик одержав подарунок від Об'єднання. Подякував йому за промову п. М. Романюк.

Управі і членам Об'єднання УПіП за їх громадську працю — честь і слава! А після цього належить їй підтримка всього громадянства, бо наші купці, підприємці і професіоналісти виконують справді велику працю.

ВІДГУК НА ПРАЦЮ СЕН. П. ЮЗИКА В КАНАДСЬКОМУ СЕНАТІ. Під час праці Сенату 25 квітня ц. р. сенатор Дж. Конелі привітав сен. П. Юзика з його черговим успіхом — з виходом з друку праці "Українці Канади: їх місце та роль в канадському житті". Він рекомендував цю працю членам Сенату як основне дже-

рело для вивчення осягів українців у Канаді. Сен. Ко-нелі підкреслив, що з виходом цієї праці сен. П. Юзик увійшов у коло таких визначних сенаторів-авторів, як сенатори Павер і Гершав.

ЧИТАЛЬНЯ "ПРОСВІТИ" У ВІННІПЕЗІ ВИДАЄ КНИЖКУ СЕН. П. ЮЗИКА В ПЕРЕКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ. Книжка вийде тиражем 2.000 прим. Як і її англійський варіант, першодрук англійською мовою, ця книжка не буде продаватись, а буде розіслана на адреси громадських, політичних, культурних і церковних діячів, університетських, публічних та шкільних бібліотек провінції Квебек (французька провінція Канади). Друк уже розпочато і книжка вийде влітку.

НАЙБІЛЬШИЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ ЩОДЕННИК У МОНТРЕАЛІ "ЛЯ ПРЕС" (250.000 тиражу) присвятив книжці сен. П. Юзика першу сторінку в секції "Панорама". Стаття має вимовний заголовок: "ОФІЦІЙНИЙ СТАТУС ДЛЯ ТРЕТЬОЇ СИЛИ?" (читачам з-поза Канади пояснюємо: "Третя сила" — етнічні групи, себто населення Канади не англосакського і не французького походження). Написав цю статтю Морис Жиру, що з групою французьких журналістів недавно об'їхав східню й західню Канаду (див. про це в попередньому числі "Н. Днів"). М. Жиру рекомендує книжку сен. П. Юзика французам Канади для планування майбутнього Канади. Він вважає, що книжка сен. П. Юзика є добрим матеріалом для Комітету для вироблення конституції Канади.

† СЕНАТОР ІВАН ГНАТИШИН

У великодній вівторок, 2 травня 1967 р., помер у Саскатуні член Канадського Сенату адвокат Іван Гнатишин. Помер на серцеву хворобу несподівано: розмовляв із своїм давнім і щирим приятелем Джоном Діфенбейкером, лідером Прогресивно-Консервативної Партії Канади і лідером опозиції в Канадському Парламенті, і в цей час з ним трапилась серцева атака. Його негайно відправили в лікарню, але лікарі вже були безсилі і через три години він помер. До цього сенатор Іван Гнатишин почувався цілком здоровим і його смерть була справді болючою несподіванкою для всіх.

Покійний сенатор народився 20 січня 1907 р. в селі Вашківці на Буковині, дворічною дитиною приїхав з батьками до Канади і зростав у своїй родині на фермі в районі м. Кенора, провінція Саскатчеван. Батьки його намагалися вивести сина в люди: Іван закінчив середню школу в Кенорі, а тоді пішов на вчительські курси в м. Саскатуні, по закінченні яких короткий час учителював, щоб заробити грохи грошей на дальше навчання. Заробивши трохи грошей, він вступає в Саскатчеванський університет і закінчує філософський факультет із науковим ступенем бакалавра. Після того вступає на юридичний факультет того ж університету і закінчує його зі ступнем ЛЛ. Б.

Навчаючись в університеті, Іван Гнатишин жив в інституті ім. митрополита Петра Могили. Тут він був дуже активним у громадській праці, відзначався серед студентів інституту й університету як добрий промовець і талановитий полеміст. Пізніше він довгі роки був членом дирекції інституту ім. Петра Могили та все своє життя членом української православної громади в Саскатуні.

По закінченні юридичного факультету мав адвокатську практику в Саскатуні (від 1932 р.) сам, а потім у компанії з іншими адвокатами. Мав славу доброго

фахівця й чесною людиною. Довгий час очолював т-во адвокатів у Саскатуні. На початку 1957 р. одержав найвище в усіх Британській Імперії адвокатське звання "Королівського Радника".

Покійний сенатор був дуже активний у канадській політиці, належав до Прогресивно-Консервативної партії Канади, один час був заступником президента цієї партії в провінції Саскатчеван. Кілька разів кандидував у виборах до Парляменту, але жодного разу не переміг. Не тому, що був поганим кандидатом, а тому, що політичні настрої населення тієї провінції в той час не були сприятливі консерватам (аж поки цю партію очолював Джон Діфенбейкер). Бувши активним і провідним консерватом, Іван Гнатишин близько познайомився й подружив з Джоном Діфенбейкером, який пізніше, ставши прем'єром Канади, призначив його на сенатора. Це сталося 15 січня 1959 р. Як відомо, члени Сенату (Верхня Палата Парляменту Канади), не обираються, а призначаються прем'єром на все життя. Покійний сенатор брав участь у праці ОН як член Канадської Делегації.

Поруч з працею всеканадського політика, сенатор Іван Гнатишин був активним українським діячем. Він брав участь у з'їздах, конгресах тощо, був членом багатьох українських організацій, дуже добре володів українською мовою. Десять років чи півтора тому був у групі канадських парламентаристів, які відвідали СРСР, а зокрема Україну. Масмо відомості, що в Москві він розмовляв з керівниками СРСР українською мовою, пильно приглядався до життя нашого поневоленого народу, відвідав своє рідне село в Чернівецькій області.

Був одружений з Галиною Піць з Йорктуру. Мав трьох синів: Романа, Віктора й Давида та дочку Єлисавету. Два старші сини вже адвокати, третій теперкінчає юрисдику, а дочка теж має намір закінчити юридичний факультет. Усі його діти активні в українському громадському й культурному житті.

На прикладі сенатора Івана Гнатишина масмо змогу прослідити весь шлях українців Канади: виїзд малописьмених чи й зовсім неписьмених наших людей у Канаду, важка праця на фермі, яка будувалася з нічого на динях канадських прерій, намагання вчити своїх дітей у надзвичайно складних умовах життя й праці поселенця-піонера. І от, завдяки послідовності і здібностям, уже друге покоління наших поселенців вибивається на вершини державно-політичного життя Канади. А третє покоління уже повністю здобуває вищу освіту і також має всі дані зайняти найвищі становища в Канадській державі. Родина Гнатишин може бути зразком для всіх.

Похорон відбувся в Саскатуні 6 травня. Із смертю сенатора Івана Гнатишина Канада втратила одного із видних парламентаристів, а українська національна група в Канаді — одного з найвизначніших своїх членів.

Вічна йому пам'ять!

НОВИЙ ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОР КАНАДИ

Прем'єр Канади Лестер Пірсон 4 квітня ц. р. повідомив, що королева Єлисавета II призначила генерал-губернатором Канади 67-літнього Роланда Міченера, який від 1964 року й досі був канадським комісаром (так звуть послів Канади в державах Комонвелту) в Нью-Делі, Індія.

На пресовій конференції в Нью-Делі п. Р. Міченер так висловився про своє нове призначення:

"Генерал-губернатор не лише представник королеви, але він також представляє весь канадський народ. Він є символом всієї Канади, бо стоїть понад партіями і регіональними групами". Там же він згадав і про дискусію про зміни канадської конституції, себто намагання перетворити Канаду в республіку. Частина канадської преси висловлює здогад, що Роланд Міченер буде, мабуть, останим генерал-губернатором Канади.

Роланд Міченер — визначний канадський політик і дипломат, дуже шанований в усіх політичних колах. Він закінчив Альбертський університет (Едмонтон) у 1920 р. з золотою медаллю генерал-губернатора Канади. Після того ще вчився в Оксфорді, Англія, від 1923 по 1957 рік вів адвокатську практику в Торонті.

Політичну кар'єру розпочав у 1945 р., коли його вперше обрано послом до провінційного парламенту Онтаріо. У рр. 1946—1948 був провінційним секретарем Онтаріо в консервативному уряді Джорджа Дрю. В 1953 р. його обрано на посла Федерального Парламенту Канади, у 1957 р. його обрано спікером (головою) Парламенту, де він здобув загальну повагу. У 1964 р. Р. Міченера призначено високим комісаром Канади в Індії, де він пробув і досі.

Генерал-губернатор є офіційним представником англійської королеви в Канаді. Призначає його королева на рекомендацію уряду Канади. Генерал-губернатор Роланд Міченер зайняв місце померлого в березні генерал-губернатора Жоржа Ваньє (див. "Нові Дні", ч. 206, сторінка 17).

УКРАЇНСЬКІ МИСТЦІ КОЛЕГІЇ СВ. АНДРІЯ У ВІННІПЕЗІ

Завдяки старанням п. Миколи Чорного з Джемейки, Н. Й., група визначних українських артистів-маларів у США подарувала Колегії Св. Андрія у Вінніпезі понад 50 своїх творів (картин) з тим, що прибутку з їх продажу піде на користь колегії, як пожертви від цих мистців. Отримано картини від таких мистців (подаємо в поазбучному порядку):

Високоякісні умеблювання їдалень, спалень та сальонів, радіоприймачі, гай-фай-стеріо, піаніна, акордеони, килими, хідники (доріжки), лампи, холодильні, електричні та газові печі, пілососи та інші речі хатнього вжитку найкраще купите в

ALPHA FURNITURE Co. Ltd.

735 Queen Street West, Toronto 3, Ontario
Telephone: EM 3-9637

"Альфа" пропонує Вам не лише добру якість речей, а ще й добру культурну обслугу і пораду.

Купуючи в "Альфі", маєте певність, що частина Ваших грошей, витрачених на хатнє устаткування, власники крамниці повернуть на розбудову на-

Білоус-Луцишин Катерина, Василюшин Роман, Вижницький Ярослав, Витанович Звенислава, Гніздоровський Яків, Головач Христина, Грицай-Сухів Лідія, д-р Дрогомір (Дрогомирецький) П., Дяченко-Кохман Олександр, Кирилюк Анатолій, Кіндзерявий-Пастухів о. С., Кононенко-Трофимовська Олена, Кучман Іван, Ласовська Мирослава, Ласовський Володимир, Ласовський Ждан, Мегня Петро, Мирош Михайло, Мороз Михайло, Морозова Людмила, Неділько Т., Паливода Іван, Пачовський Роман, Певний Богдан, Писарівська Віра, Полюга Юрій, Савчук Богдан, Сомко Надія, Стефанія Наталія, Титла Богдан, Тріска Євгенія, Холодний Петро, Шумилович Тарас, Щепко Тома.

Щоб дати можливість якнайширшим колам громадянства познайомитися з творчістю українських мистців-маларів у США, управа колегії думає влаштувати з подарованих картин виставку, для чого вже готується відповідний каталог. Виставка була спершу запланована на цю весну, в залах колегії св. Андрія на кампусі Манітобського університету, щоб дати можливість також і університетським колам, студентам і професорам оглянути її, але тому, що деякі обіцяні картини запізно отримано, виставку на університетському кампусі, з огляду на весняні іспити та скорі закінчення академічного року, треба було відкласти на пізніше, імовірно на осінь. Остаточні зарадження про час і місце виставки будуть своєчасно проголошені в пресі.

Коли б хто з канадських українських мистців-маларів бажав приєднатися до своїх колег-мистців з США, ців-Державників під проводом полк. Івана Трейка, члорою подякою, як і пожертви від американських образотворчих мистців.

За Колегію Св. Андрія
о. д-р С. В. Савчук, принципал.
Адреса Колегії:

St. Andriy's College,
University of Manitoba
Winnipeg 19, Manitoba

ВІЯСНЕННЯ

ГОЛОВНОЇ КОМАНДИ СОЮЗУ ВЕТЕРАНІВ
УКРАЇНСЬКОГО РЕЗИСТАНСУ (С.В.У.Р.)

УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДЯНСТВУ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

З огляду на це, що в нашій еміграційній пресі розпочалась полеміка на тему святкування 25-ти річчя УПА, то Головна Команда Союзу Ветеранів Українського Резистансу почувається до священного обов'язку дати докладне в'яснення в цих справах і подати історичні факти, а саме, що в найжахливіших умовах 2-гої Світової Війни, коли законом був огонь та терор, коли по всій Україні шаліли хижачькі скрещення всіх наших історичних ворогів, а Україна переходила з рук до рук нових і давніх окупантів, не лишаючи політично-стратегічного вакууму, потенційно увесь український народ, а не яканебудь одна група чи політична партія, — був насторожений та готовий, згідно законів самозбереження, стати до вирішального бою за перемогу у відповідний час при зміні сприяючої нам політичної кон'юнктури.

Ідею цього спротиву підтримали й сприйняли всі, що свої дії й плани спирали на базі історично-державницьких АКТИВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ і СОВОРНОСТІ всіх українських земель від 22. 1. 1918—1919 років. До керівництва і рядів цього Українського Резистансу включилися воїни, що колись із зброєю в руках документу-

вали існування Української Держави. І це сталося вже на самому початку німецько-радянської війни в 1941 році.

Як передвісники цього змагу за цю велику ідею, в 1941 році в похід пішли перші тисячі найкращих синів України — героїчні Похідні Групи першої ОУН та славою овіяний Буковинський Курінь під командою Петра Войновського в напрямку Києва, щоб засвідчити свою жертвенною поставою вірність і приречення ідеалові Української Незалежної Соборної Держави.

У волинських і поліських лісах, що ними проходили колись фронтові лінії Армії УНР, — єдились побратими по зброї колишні воїни армії УНР, члени Союзу Гетьман-Колегія Св. Андрія приймає їх пожертви з такою ж щирини Вільного Козацтва під проводом Берча-Волошина, члени Республікансько-Демократичної Партії під проводом Івана Мітринги та вільні безпартійні добровольці, — а всі разом під єдиною і загальною командою отамана Тараса Бульби-Боровця, як командира з наказу Уряду УНР, що співдіяв з військовими відділами ОУН та з іншими формаціями.

Такий був початок Українського Резистансу — Української Повстанчої Армії, що вступила на арену боротьби за волю і державну незалежність українського народу, відкриваючи нову сторінку в історії його визвольних змагань.

Подано ці факти, яких не може заперечити ніхто з сумлінних українців-патріотів, бо ще й сьогодні живе багато творців цього ж резистансу — УПА, як теж є ще живі свідки цих подій, навіть на еміграції, що з власної ініціативи взяли до пресової полеміки на тему УПА і її генези, для її правдивого історичного висвітлення.

У світлі зазначених подій і фактів, жодна з українських політичних організацій чи партій не має права привласнювати і вписувати на свій рахунок цей історичний факт — зав'язок, дію і боротьбу Українського Повстанчого Руху.

Цю непорушну істину підтверджує заповіт Головного отамана Симона Петлюри: "Справа здобуття української держави — це справа не окремої ялиси чи партії, а справа всього українського народу!"

Головна Команда Союзу Ветеранів Українського Резистансу 24-го березня 1965 року винесла постанову, щоб оприлюднити з нагоди 25-ти річчя УПА документальні історичні факти про генезу, організаційну структуру, стратегію й тактику, збройні поєдинок та інші дії в УПА.

Ветерани-побратими по зброї, що розсіяні по всьому світі морально зобов'язані сказати своє слово до історії Українського Повстанського Руху, — повинні звертатися й надалі в тих справах до Головної Команди СВУР.

За Головну Команду й учасників
Українського Повстанчого Руху:

Отаман Тарас Бульба-Боровець, Командир УПА, Гол. Командант СВУР; ген.-хор. В. Герасименко, Нач. Штабу військових відділів ОУН на Волині. Почесний голова СВУР; ген.-хор. О. Кузьминський, зв'язковий старшина штабу УНР. Голова Орденовської Ради СВУР; Олена Дяченко, учасниця військових відділів ОУН; полк. П. Смородський, другий начальник штабу УПА, член ГК СВУР; курінний Петро Войновський, командир Буковинського Куреня, курінний М. Скорупський, командир Куреня УПА; сот. Нечай, командир вишкільних військових загонів ОУН, член ГК СВУР; Ольга Смородська, зв'язкова Гол. Команди УПА; д-р О. Ничка, поручник УПА, інформ. Референт при СВУР; Л. Вадим, бунчужний військового загону ОУН, член секрет. СВУР; Т. Будянський, підпільник.

пропагандист резистансу з Наддніпрянщини, член ГК СВУР; ред. А. Шекерик, керівник пропаганди Похідних Груп у Києві, секр. СВУР; Т. Бак-Бойчук, керівник відділу Пох. Груп ОУН, член ГК СВУР; А. Носанюк, учасник військових відділів ОУН, фін.-референт СВУР; О. Занчук, учасник Поліської Січі УПА; М. Змії, учасник Похідних Груп ОУН; В. Петрич, бунчужний відділів УПА; П. Ярема, зв'язковий підпілля ОУН — Київ — Тернопіль — Львів, член ГК СВУР; С. Солтис, учасник військового загону ОУН; Т. Пугач, чотовий військових відділів ОУН.

Квітень 1967 р.

Великдень.

Кореспонденцію просимо спрямовувати на адресу:

Ukrainian Resistance Association

P. O. Box. 303

Yonkers, N. Y. 10702, U.S.A.

КОНЦЕРТ ГРИГОРІЯ КИТАСТОГО

Коли працю людини оцінюється і вшановується, особливо коли це робиться ще за її життя, то це завжди є приємною подією не тільки для тієї людини, а разом з тим це є доказом, що та праця була корисною. Саме такою подією і був концерт, улаштований у Чикаго з нагоди 60-ліття Григорія Китастого у залі школи ім. Шопена, Чикаго, 15 квітня ц. р. А велика кількість публіки (з тисяча осіб!) це ще більше підкреслила. У цьому концерті не тільки відзначено працю Г. Китастого як творця й керівника капелі бандуристів і громадського діяча, а ще й як композитора, бо концерт складено з його творів.

З виконаних на концерті творів яскраво відчувалося, що Г. Китастий лірик. Це було чути і в хорових, і в сольових, і в фортепіанових мініатюрах.

Найкращим були спокійні та мрійливі частини програми, як, наприклад, "Тобі співаємо" з Літургії (сольо Ю. Ключовської). Ліричний голос її добре відповідав характерові твору; "Коліскова" — один з творів, виконаний солісткою О. Бринь, скрипковий супровід Р. Ключовського, при фортепіані Р. Згодава, який, до речі, був акомпанюатором цілої програми.

У "Колісковій" близькі до народних інтонацій та спокійні мелодійні переходи приємно вразили своєю щирістю, а також вимагали від солістки доброї контролю голосу.

В "Думі про Сагайдачного" сам Г. Китастий показав, що він і тепер, як і раніш, є майстром гри на своєму улюбленому інструменті — бандурі.

Частини творів, що могли б яскравіше показати драматичну сторону творчості Г. Китастого, на жаль, виконані не були, бо соліст-бас з Торонта Йосип Гошуляк захворів перед концертом і мусів обмежитись лише одним твором. Тому, що я його чув уперше, не вважаю можливим оцінити його виступ, хоч на загальний голос звучав добре.

Збірний хор та ансамбль бандуристів ОДУМу разом з танцювальним ансамблем "Дніпро" користалися великим успіхом у публіки. На жаль, малий розмір сцени часом обмежував рухи танцюристів та не дозволяв їм "розгорнутись", а також не дозволяв деяким хористам та бандуристам бачити добре свого диригента — Г. Китастого. Та незалежно від технічних перешкод, загальне враження було добре.

Ефективною була "Пісня про Тютюнника" (солісти

НОВІ ДНІ, ТРАВЕНЬ, 1967

Д. Шкурпела та Д. Грушецький. Останній успішно замінив хворого Гошуляка), якою закінчено програму. Цей твір на вимогу публіки виконано двічі.

Ігор БІЛОГРУД

РОКОВИНИ СМЕРТИ ПАВЛА ТИЩУКА

5 червня 1967 р. сповниться річниця смерті одного з наших читачів, професора університету у м. Гвелф, Канада, Павла Антоновича Тищука.

Павло Тищук народився в Києві 1903 р. У Києві ж і виріс та здобув вищу освіту — він закінчив Київський лісний інститут (у Голосіві), працював у Києві, хоч деякий час працював на досвідному полі в Одесі.

Опинившись у Канаді, скоро освоївся, вивчив англійську мову і відразу влаштувався на працю в агрономічному каледжі, який кілька років тому уже перетворено в університет, у Гвелфі, Онтаріо, на посаду професора і понад десять років викладав там ботаніку. Скоро здобув собі репутацію першорядного фахівця, винятково чесною людини, ідеаліста в житті і ним однаково захоплювались і його товариші по праці, і його студенти, з якими він не поривав зв'язку й після того, як вони, закінчивши університет, працювали майже по цілому світі, а не лише в Канаді. Багато його студентів уже тепер самі професори в інших країнах, зокрема в Південній Африці, але вони не забували свого колишнього професора і весь час були з ним у науковому й особистому контакті. Це чи не найкраще свідчення для спам'яті Павла Тищука як людини й професора.

Небагато в нас таких скромних і талановитих людей, яким був Павло Антонович Тищук. Він не витрачав часу на всякі політикування, на розголос своєї особи, але завжди підтримував усе корисне для справи визволення нашого народу. І намагався зробити це непомітно, уникнув самореєлями.

Покійний прожив складні й важкі роки життя в Україні. Важко було й на чужині, хоч матеріально останні роки він був забезпечений цілком і мав справжнє задоволення від праці в улюбленому фаху, але все мріяв хоч раз поглянути на рідний Київ, на свою Батисву Гору, в районі якої народився й виріс, де поховані його батьки.

Саме тоді, як усе полагодилося з працею, коли, як кажуть, став на ноги матеріально і вже мав змогу пожити для себе і своєї родини, раптова смерть (серце) обірвала його життя.

НОВІ ДНІ, ТРАВЕНЬ, 1967

Осиротив дружину й десятирічного сина, якого сам учив української мови й прищеплював йому любов до України й нашого народу.

Вічна йому пам'ять!

КОНЦЕРТ З ТВОРІВ ЕМІГРАЦІЙНИХ КОМПОЗИТОРІВ

Відома й улюблена на еміграції співачка Ганна Ширей 2 квітня ц. р. дала концерт у Нью-Гейвен, штат Коннектикат, США. Цей концерт, окрім своїх мистецьких якостей, заслуговує на увагу ще й тим, що вся його програма складалася з творів композиторів-емігрантів. Це, мабуть, вперше, що виконавець поставив собі за мету познайомити широку публіку з творами еміграційних композиторів.

Програму вів Юрій Цебрівський, що давав короткі відомості про кожного композитора, твір якого виконувала співачка. Було виконано такі твори: "Наша пісня" — слова Р. Василенка, музика В. Гавриленка, "Нагадай, бандуро" — слова Н. Калюжної, музика Г. Кнстасого, "Осінь" — слова Діми, муз. Шпеха, "Подайте вісточку" — слова О. Олеса, муз. Євсєвського, "Ходять хмари" — Чупринка — Гнатишини, "О слово рідне" — Олесь — Гобікевич, "Вечірня пісня" — Л. Українка — І. Соневицький, "Зозулька" — текст і музика Грудина, "Коли ми приспимо жалі" — Олесь — Сапрун, "Ні долі, волі" — Песа Українка — Білогруд, "Якби зустрілися" — Шевченко — Рудницький, "Чари ночі" — Олесь — Безкоротайний, "Ой верше" — лемківська пісня в обр. З. Лиська, "Чижикове весілля" — нар. пісня в обробці О. Когутця, "Вербка" — Сорока — Фоменко, "Коли часом" — Франко — Недільський, "Зустріч у Києві" — Шекерик — Зоя Маркович.

Концерт відбувся під протекторатом місцевого відділу УККА. Подякував співачці голова філії УККА д-р М. Сигурович. Співачці піднесено квіти.

Акомпанювала на цьому цікавому концерті Каліна Чічка-Андрієвська.

СМІЛИВЕЦЬ У ЧУЖІЙ ХАТІ

У південних степах нашої країни живе такий собі непоказний птах — чекан-танцюрист. Цей маленький сміливець влаштовує гнізда в старих незаселених норах ховрахів. Нерідко молоді звірятка роблять спроби знову оселитися в норах, зайнятих птахами. Тоді чекан хоробро кидається в атаку на ворога, забирається йому на спину, смикає за вуха, скубе — і отак, "навчаючи" "нахабу розуму", скаче на ньому верхи по стелу.

Кілька таких "подорожей" — і ховрах навіть близько не підступить до норки, де оселився чекан-танцюрист.

ЗМІНИ ЗВИЧКИ ПЕРНАТОГО

Крутиголовка належить до родини дятлових. Але вона не дуже схожа на інших "членів родини". Оперення у неї м'якше, дзьоб менший, тулуб гнучкіший, забарвлення зверху сіро-буре, зісподу — жовтувато-біле. Птах непогано скористався всіма цими особливостями своєї "зовнішності". Зустрівшись з небезпечкою, він починає вигинатися і злісно шипіти, наслідуючи змію. І, як правило, — допомагає: вороги вважають за краще відступити.

**ОБЕЗПЕЧЕННЯ
ВІД БЕЗРОБІТТЯ
ТЕПЕР ПРИСЛУГОВУЄ ДЛЯ
БІЛЬШОСТИ РОБІТНИКІВ НА
ФАРМАХ, РЕНЧАХ,
РОЗСАДНИКАХ,
ТЕПЛИЩАХ,
ОВОЧЕВИХ, ГОРОДНІХ
САДІВНИЦТВІ,
ТА КВІТКОВИХ
КУЛЬТИВАЦІЯХ**

Робітники:

У своєму власному інтересі вивідайте, чи вам прислужує забезпечення від безробіття тепер уведено в життя у сільському господарстві й садівництві.

Працедавці:

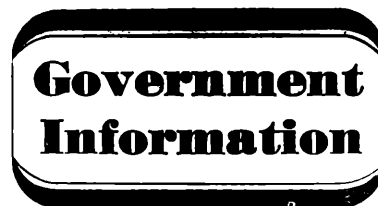
Якщо у вас працює хтонебудь, ви мусите притримуватись певних розпоряджень. Це буде у вашому інтересі негайно вивідатися про забезпечення від безробіття для ваших робітників.

Негайно поінформуйтеся докладно про це у найближчому до вас бюро

**UNEMPLOYMENT
INSURANCE
COMMISSION
GOVERNMENT OF CANADA**

ONTARIO
PROVINCE OF ONTARIO

**ІНФОРМАЦІЯ УРЯДУ ОНТАРІО
З Департаменту Фінансових і
Комерційних Справ
ОХОРОНА СПОЖИВАЧІВ
ЗАКОНОПРОЄКТ 100**

З квітня 1967 р. входить у життя Закон, який приведе до заснування та окреслення діяльності Бюра Охорони Споживача.

Завданням цього Бюра буде: (

а) поширювання інформації з ціллю освідомлювання та порад споживачам у справах охорони споживача при позичках.

б) вдосконалення і допомога існуючим службам порад у справах кредитів споживача.

в) збирання та перевірювання скарг про поведінку противорічну законодавству з метою охорони споживачів.

г) реалізація законодавства щодо охорони споживачів.

ЗАКОНОПРОЄКТ 100 — Закон, який встановлюється для охорони покупців споживчих товарів та з метою виказання коштів кредиту, буде діяти під назвою: "Закон про охорону споживача". Він увійде в життя 31 липня 1967 р. Цей закон вимагає виказання коштів позичок, поданих як в доларах, так і у відсотках. Він вимагає реєстрації фірм, які через агентів продають свій крам "від хати до хати", якщо фірми роблять це на кредит. Для правосильності контрактів переведених агентами "від дверей до дверей", буде встановлений триденний період на передумання. Цей законопроект також установить процедуру для облегшення становища покупця, який як запоруку підписує боргові зобов'язання, які потім передаються в другі руки.

**The Hon. John Roberts
Prime Minister of Ontario**

У ПОШУКАХ СКАРБІВ

Продовження

Дмитро Іванович сердечно відгукнувся і допоміг тоді Сергієву грошми. До речі, самому Яворницькому жилося тоді, мабуть, не дуже розкішно, бо в одному з листів він застерігає Сергієва:

«Посилаю Вам, дорогий синашу, 50 карбованців на Ваші нужди. Коли одержите, то напишіть мені так: «Вашу книгу одержав, за що дуже дякую». Про гроші не пишть. Двадцять четвертого цього місяця їду до Києва на сесію Академії наук, де пробуду з тиждень.

Кріпко цілую Вас, а маму щиро вітаю.

Д. Я.»

Пересилаючи до вченого свої нові етнографічні записи, М. К. Сергієв запрошує «батька» приїхати до нього в Томаківку на літній відпочинок:

«Приїдьте, батьку, — пише він, — до мене відпочити і познайомитися з моїми записами. У нас — дійна корова, кури. Хата моя крайня від степу, садиба до річки, щодня буває листоноша. Словом, для того, щоб відпочити, місце тут дуже гарне!

Чекаємо на Ваш приїзд і я, і моя мати. Я аж подужчаю, коли Ви приїдете до нас. З найкращим побажанням

Ваш Микола».

У цьому ж листі Сергієв надсилає Д. І. Яворницькому записану ним весільну пісню.

*Іде Марійка вуличками
Із своїми дружечками.
За нею їде молодий Іванко
Та все її доганяє:
«Постій, Марійко,
Не йди швидко,
Щось за зівсть тобі скажу.
Був я на торжку,
Чув же я славу про тебе молодую:
Купують чепчик, ще й кибалочку
На твою головочку...»
«Нехай купують, нехай купують,
А я їх не боюся:
Що я той чепчик кину під стільчик,
Кибалочку під лавочку...»*

Надсилаючи зібраний етнографічний матеріал, М. Сергієв просить професора розібратися в ньому — одібрати краще, гідне бути внесеним до словника.

Інколи Яворницький не міг розібратися в надісланому матеріалі і просив допомоги. Так, в одному з листів вчений просить пояснити, що означають слова «попряхи» та «супрядок».

Сергієв одразу ж відповів:

«Попряхи — дівки чи молодичі, що збираються в родичів чи сусідів прясти. Супрядок у Томаківці зараз немає, лишилося щось схоже на досвітки, тільки дівчата приходять туди без роботи, по-

НОВІ ДНІ, ТРАВЕНЬ, 1967

гулять з парубками. Жінок і чоловіків там немає».

Згодом М. Сергієв за клопотанням Д. І. Яворницького був призначений уповноваженим в Томаківському районі по охороні пам'яток матеріальної культури.

ЦУР НАЗАД

У 1888 році в Петербурзі вийшов у світ один з найвидатніших творів Д. І. Яворницького «Запорожжє в остатках старини и преданиях народа». Дмитро Іванович зайшов до видавця Л. Ф. Пантелєєва і попросив його, щоб він за окрему плату виготовив для нього три примірники цієї книги у червоній шкіряній оправі з золотим тисненням.

Цінність цієї книги полягає ще й у тому, що її ілюстрував І. Ю. Рєпін. Там є такі його малюнки, як запорізька кобза, баклажки, кинджал, шабля, сволок і лутки запорізького куреня, портрети запорожців Івана та Якова Шиянів, запорізьке вбрання тощо.

Дмитро Іванович заздалегідь вирішив, що один примірник з цих книг він подарує найближчому другові І. Ю. Рєпіну, другий залишить у себе, третій призначав для колишнього предводителя дворянства Катеринославської губернії Г. П. Алексеєва, відомого колекціонера запорізької старовини і нумізмата.

У Алексеєва був домашній музей. Там зберігались цікаві експонати, зв'язані з історією Запоріжжя. Дещо з колекції Алексеєва згодом потрапило до запорізького відділу Катеринославського крайового музею. Але книга «Запорожжє в остатках старини и преданиях народа» подарована генералові Алексеєву в 1889 р., задовго до того, як у Катеринославі був створений історико-археологічний музей. І, отже, в зв'язку з іншими обставинами: Яворницькому треба було задобрити чимось розгніваного генерала, в якого він «викрав» разом із Рєпіним відому вже читачам триповерхову потилицю.

Та ба: все йде, все минає. Десь через тридцять років, в розпалі громадянської війни на Україні, Дмитро Іванович довідався від сторонніх, що генерал Алексеєв емігрує за кордон. Почув — і згадав про подаровану йому колись книжку. А козгадав, не всидів, побіг до Алексеєва.

— Ти що ж це, тікати надумав? — запитав він генерала.

— Іншого виходу нема, треба емігрувати.

— Ага. Ну, тоді от що: верни мені моїх «Запорожців».

Генерал не чекав такого і оторопів.

— Що ти, Дмитре Івановичу. З якої речі?

— А з тієї, Георгію Петровичу, що я все життя віддав на роцшуки народних скарбів. Не виста-

чало ще, щоб свій особистий випускав із рук, та ще куди — за кордон. Усе наше повинне лишатися в нас і для нас.

Алексеев змушений був повернути книгу. То був, між іншим, єдиний із виготовлених колись трьох примірників, що прикрашали бібліотеку Д. І. Яворницького. Після смерти вченого дружина Дмитра Івановича продала цей примірник книги колекціонерові М. Я. Карасьову, в якого вона зберігається й зараз.

СИЛА ВЕСЕЛОГО СЛОВА

88-річний дідусь Володимир Юліанович Корчинський, який живе зараз у Нижньо-дніпровському, був свого часу в близьких стосунках з Д. І. Яворницьким. Вчений часто запрошував Володимира Юліановича до себе, показував йому придбані археологічні чи мистецькі новинки.

Особливо часто зустрічалися вони в останні роки життя вченого.

— Знаєте, що я хотів вам показати сьогодні? — запитав якось Дмитро Іванович, зустрівши свого приятеля в парку ім. Т. Шевченка.

— Скажете.

— Не тільки скажу, а й покажу. Ходіте сьогодні, друже, до мене в сад. Побачите, що там росте.

Сад і справді був незвичайний.

— Бачите, — хвалився Дмитро Іванович. — Є тут і яблука, і абрикоси, є груші, вишні, огірки, редиска, але є й шматочок справжнього запорізького степу, є любисток, м'ята. Приємно, знаєте, бо все це виконано своїми руками.

— Добре ви робите, Дмитре Івановичу, що й досі не кидаєте ні пера, ні лопати.

Потім вони сідали в саду чи в кабінеті академіка і хвалилися новинами, пригадували колишнє.

Під час однієї бесіди Яворницький розповів Корчинському, як довелося свого часу виривати у земстві гроші для музею.

Це було років п'ятдесят тому. Біля історичного музею ім. Поля зяяла глибока яма. Часто, бувало, на тому місці або санки занесе, або коням ноги поламає, або візника скалічить. І музей мав, звичайно, неприємності.

Щоб позбутися тих неприємностей, Дмитро Іванович вирішив піти в земську управу і випросити грошей, бо яма ямою, а музей теж треба було ремонтувати. Але скільки не благав Дмитро Іванович, скільки не доводив важливість цієї справи — земське начальство таких грошей не давало. Тоді Яворницький вирішив вплинути на чиновників управи іншим чином. Зайшов до земської управи вдруге. І повів розмову не про гроші, а про веселі бувальщини.

Чиновники знали, що Дмитро Іванович майстер того діла, і охоче відклали свої справи, положили пера, слухають.

— Часів Миколи І був такий цікавий випадок, — почав Яворницький. — У царя було прийняття

міністрів. От зайшов до нього міністер фінансів і каже, між іншим: «Чи знаєте, ваша величність, що у нас, в Петербурзі, є артист Мартинов*, який дуже вдало копіює вас?»

— Невже?

— Є, точно є! — ствердив міністер фінансів.

— Ану, розшукайте і приведіть до мене цього артиста, — звелів цар.

Розшукали. Привели.

— Чув я, що ти можеш добре копіювати мене. Чи так це? — питає цар.

Мартинов спочатку зніяковів, потім швидко ввійшов у свою роль, круто повернувся до міністра фінансів і, вказуючи пальцем, сказав: «Видайте артистові Мартинову дві тисячі карбованців!»

Міністер розсміявся, приймаючи слова артиста за жарт. А цар, коли побачив жест, вираз обличчя, коли почув свій владний наказ, висловлений устами Мартинова, — здивувався: він пізнав себе. Потім підійшов до міністра і напівголосом спитав у нього: «Ти чув наказ його величності видати артистові Мартинову дві тисячі карбованців? Чув?»

— Чув!

— Так виконуй!

Мартинов одержав під міністра дві тисячі і вийшов з кабінету царя.

Усі члени земської управи й чиновники, що сиділи й слухали Дмитра Івановича, дружно засміялися. Разом з ними сміявся й оповідач.

— Так що ж, панове, дасте мені дві тисячі карбованців чи ні? — не відступав од них Яворницький.

Начальство переглянулось між собою. Яворницький помітив в їх очах розгубленість.

— Та досить вам вагатися! Не забувайте — це ж музей, не корчма!

— Давайте вашу доповідну записку, — звелів голова земської управи.

— Будь ласка! Ось вона, при мені, — подав директор музею записку.

На доповідній записці з'явилася розмашиста резолюція: «Клопотання Д. І. Яворницького про видачу музеєві двох тисяч карбованців підтримую. Поставити на обговорення земської управи».

Через два дні Дмитро Іванович одержав чек на дві тисячі карбованців, щоб залагодити яму, а заодно зробили фундаментальний ремонт музею.

ДОБРІ СУСІДИ

...До революції та й в перші роки Радянської влади перед будинком Дмитра Івановича вся площа була покрита густим і диким бур'яном. Ніхто тоді не розводив квітів, не вирощував декоративних дерев, як це робиться зараз. У 1921 році Дмитро Іванович порадився з своїм сусідом Ларивоном

* *Мартинов Олександр Євстафійович — великий російський артист, один з фундаторів російської школи сценічного реалізму.*

Омеляновичем Подолинним і вирішив засіяти цю площу просом.

— А чим же ми будемо орати? — спитав Ларивон Омелянович.

— Як чим? Волами та плугом!

— Де ж ми їх візьмемо?

— Ви про це не турбуйтеся, я вже подбав.

Дмитро Іванович звернувся до Катеринославськоро окрпродкому за допомогою. Другого дня в його розпорядження було передано на цілу добу дві пари дужих волів, плуг і борону. Дмитро Іванович сам ходив за плугом, орав землю, а потім почепив через плече мішок з просом і засіяв ним зрану землю.

Зібраний врожай Дмитро Іванович поділив так: частину дав своєму сусідові, меншу частину залишив собі, а решту проса зрешетував і віддав до обласної лікарні для харчування хворих.

— Мій батько, — згадує син Подолинного Володимир Ларивонович, — мав шість колодок бджіл, виростив садочок. Дмитро Іванович щоне-ділі заходив до нас — любувався пасікою, давав цінні поради, як доглядати за бджолами та садом. Він дуже цікавився всією нашою сім'єю.

Мати Володимира Ларивоновича Подолинного — Ганна Олександрівна — полтавка, на обличчі смаглява, чорноока, вродлива жінка, уміла співати старовинних українських пісень. Часто вчений просив її заспівати ту чи іншу пісню: вона співала, а Дмитро Іванович записував пісні на слова і на голос. Одного разу Яворницький приніс з музею жіночий український одяг, що його носили на Полтавщині, звелів Ганні Олександрівні надіти. Потім сфотографували, і ці фотознімки Дмитро Іванович послав Репінові для якоїсь картини.

Через деякий час за кошти і за вказівками Дмитра Івановича зшили український костюм і Володі: червоні з підковками чоботи, козацькі широкі штани, вишиту сорочку та сиву смугу шапку з червоним верхом. Пояс кашеміровий дав Дмитро Іванович. Коли Володю одягли, прийшов професор Яворницький з фотографом і декілька разів сфотографував парубка у різних позах. Ці фото Яворницький теж послав Репінові.

...Одного разу, будучи в запорізькому відділі музею, старий сусіда спитав Дмитра Івановича:

— Скажіть, що це за прапор, де ви його здобули?

— Е, козаче, любий, це запорізький прапор, тільки це копія. Оригінал прапора знаходиться в Ленінграді — в Ермітажі.

— А хіба не можна оригінал сюди привезти?

— Та я хотів було доскочити той прапор, та не дали. Я вже віддав для Ермітажу декілька десятків дублетних експонатів з археологічних розкопок, але й це не допомогло. Довелось погодитись на копію, у придачу взяв од них кілька запорізьких пістолів, шабель тощо.

— Так що запорізький відділ ви добре збагатили?

— Та як бачите: рук приклав немало.

Підходячи ближче до запорізького прапора, Дмитро Іванович взяв сусіду під руку і говорить:

— А ви гляньте, Ларивоне Омеляновичу. Запорожці волелюбний народ, вони любили червоний прапор, неабиякий. Он як!

І підняв вказівний палець догори...

НА БЕРЕЗІ САМАРИ

У теплий осінній вечір дід Сергій Іванович Мацегора вудив рибу на річці Самарі. Глянь, а недалеко від нього причалив човен з незнайомими людьми. Вийшли вони з човна, розіп'яли намет і всі біля його розсілися.

— Сиджу я біля своїх вудок та й думаю собі, — говорить дід, — це, мабуть, хтось приїхав рибалити. Бачу, між молодими хлопцями, — мабуть, студентами — є й старий: він у капелюсі, з сивими вусами, в окулярах. Посідали вони навколо нього і уважно слухають його розповідь.

Дід Мацегора зацікавився. Залишив свої вудочки і підійшов до незнайомих.

— Здрастуйте! — привітався до них.

— Здоровенькі були! — відповів йому найстарший.

— Чи не заважатиму вам?

— Ні, не заважатимете! Сідайте до гурту! — ласкаво запросив той, що в капелюсі.

Мацегора присів, почав прислухатись, що розповідав старий чоловік. У цей час із свистом над ними пролетіли дикі качки. Хтось недалеко від них вистрелив. Одна підбита качка впала в очерет.

— Ти бач, — сказав дід Мацегора, — тут десть і мисливці засіли!

— Ото й біда! — озвався старий. — Вони нещадно глушать дичину: ского, мабуть, її зовсім не стане. А скільки тут було всякої дичини, різної риби — сила-силенна!

Сергій Іванович підсів до одного з студентів й спитав, що то за чоловік в окулярах.

— Та це ж Яворницький, Дмитро Іванович. Хіба ви не чули?

— Чувати чув, а бачу його вперше.

— Послухайте, що він розповідає, — порадив студент.

З великою охотою Мацегора підсів ближче. Розмова йшла про останній похід турків у наш край.

— Турки, — говорив Дмитро Іванович, — підійшли з лівого боку Дніпра до самого гирла Самари. Тут вони й розташувались. Потім почали рубати ліс і в'язати плоту для переправи на правий берег Дніпра. Запорожці, що були тоді біля Самари, відійшли і засіли в лісі. Вони стежили за тим, що затівають турки. Коли козаки розгадали задум ворогів, вони підійшли очеретом до гирла Самари і стягли туди багато дубів (човнів). А потім в темну-претемну ніч швидко переправились на лівий берег Самари і з криком та свистом кинулись на сонних турків. Ті розгубилися і в розпачі не знали, що й робити. А війська турецького тут

було втричі більше, ніж у запорожців. З переляку й спросоння вони сотнями кидалися в Дніпро й гинули там, як мухи в окропі. А тих турків, які не встигли кинутись уплав, запорожці пошаткували шаблями, як капусту. Після цього турки більше до нас не насмілювалися йти. Отакого перцю завдали їм козаки!

Отаке то було на цьому місці, де ми зараз ловимо рибу, їмо з вами юшку та кашу, — закінчив Дмитро Іванович.

Минув якийсь час — і Дмитро Іванович знову почав свої цікаві оповідання. Його густо обсіли студенти, примостився біля них і дід-рибалка. Цього разу Яворницький розповів уже про історію заснування Катеринослава, про перші фабрики й заводи, про залізницю, що з'єднала Кривбас з Донбасом, про те, хто і як відкрив криворізьку залізну руду тощо.

Другого дня, ще до сходу сонця, С. І. Мацегора знову сидів біля своїх вудочок. До нього тихенько підійшов Дмитро Іванович.

— Доброго ранку, рибалко! — привітався він.

— Здрастуйте! Чого це ви так рано встали, Дмитре Івановичу?

— Як рано? Та хіба ж можна ночувати на Дніпрі, бути біля Самари й проспати такий чарівний ранок? Я ж заради цього й приїхав сюди.

— Це добре! Я теж люблю раненько встати, а вдосвіта й рибку половити.

— Ну і як, ловиться?

— Он дивіться у човні, дещо впіймав.

— О, добра рибка: тут бачу краснопірку, плотву й судака. На юшку вже вистачить, — усміхаючись, сказав Дмитро Іванович.

Потім професор присів біля рибалки і довго розповідав йому про риби, що водяться в Самарі й Дніпрі, про їхні звички й хитрощі, давав поради, в яких місцях, яку саме і чим треба ловити рибу. Мацегора дякував йому за рибальські поради.

— Учора, Дмитре Івановичу, ви розповідали про останній похід турків, а татарва була на Самарі? — спитав Мацегора.

— Була. От слухайте, що я вам розкажу. Самара та її придоля були здавна улюбленим місцем запорізьких козаків. Ще в 1654 році, коли посланці гетьмана Богдана Хмельницького до царя Олексія Михайловича виставляли як одну з умов приєднання України до Москви, то вони просили «чтобы государь пожаловал, велел козакам тем всем (тобто Самарью с ее угодьями) владеть попрежнему».

Отже, не дивно, що на місцевість по річці Самарі часто набігали татари. Тут татари, застигнуті запорожцями, іноді клали свої голови. Так, року 1660 татари набігли на Україну, захопили там багато «ясиру», полонили московського воєводу Василя Борисовича Шереметьєва і з України кинулись до запорізької самарської паланки, але коло гирла Самари на них несподівано напав кошовий отаман Іван Сірко, розбив їх наголову, усіх

полонених пустив на волю. І тепер ще літні діди кажуть: «Тут, на лівому боці Самари, коло самого гирла її, в кучугурах, трупу того людського та конячих кісток валялось видимо-невидимо, а кров запеклась на чверть аршина».

З того часу рибалка Мацегора не раз зустрічався з Дмитром Івановичем на узбережжі Самари, на Дніпрі, а іноді і в садибі професора, бо жив близько і часто бачився з цим задушевним чоловіком.

У ХРАМІ КУЛЬТУРИ

Кожного ранку, о 10 годині, Дмитро Іванович з'явився в музеї. З свого будинку до музею він завжди йшов однією стежкою — повз собор, через площу Жовтневої революції. Ця площа зараз стала розкішним парком, але раніше вона була майже гола — без дерев і квітів, лише де-не-де острівка ми росла травичка.

Цю стежку в Дніпропетровську так і називали: стежка Дмитра Івановича.

Всі співробітники музею глибоко поважали професора Яворницького. Уже зранку діди-сторожі Федір Іванович Білий або Олімпій Андрійович Щукін чекали його біля дверей, щоб вчасно відчинити двері і першими вклонитися Дмитрові Івановичеві. Робилось це з щирої поваги і приязні до вченого.

Ступивши до дверей, Дмитро Іванович знімав свого широкополого капелюха, тепло вітався, заходив до кабінету, вішав пальто і ставив палицю. Після цього робив «обхід» музею. Тихою ходкою, уважно придивляючись до вітрин, до знайомих експонатів, директор обходив усі кімнати музею. Оглядаючи господарським оком кожен закуток, він робив зауваження, давав співробітникам цінні поради: де саме і як краще виставити новий експонат; іншого й підбадьорить, похвалить, кине на ходу живу репліку, а потім, задоволений, повертається до свого кабінету.

З його кабінету часто можна було почути веселий сміх. Це Дмитро Іванович щось таке розповідав і викликав вибухи дружного сміху.

З появою Дмитра Івановича в музеї помічалося пожвавлення, настрій у всіх ставав бадьорим.

Одного разу, обходячи музей, Дмитро Іванович помітив, як два молоді громадяни ходили по музею в шапках. Він підійшов до них і ввічливо сказав:

— Зніміть, молоді люди, шапки.

Але юнаки недовго глянули на Яворницького, прийняли його поради за якусь образу і сказали:

— Що ми, в церкві чи що?

— Ні, не в церкві. Ви в храмі культури. А це вище за церкву. Тут зберігається все, що творено нашим народом протягом багатьох віків. Тут історія, хлопці, а перед нею і шапку не соромно скинути.

Та нічого з цього не вийшло: хлопці не зняли

шапок. Дмитро Іванович повернувся до кабінету розгніваний, руки у нього тремтіли.

— Що з вами, чому так схвилювані? — спитали його.

— Та як же мені не хвилюватись, коли там якись дві нахаби зайшли в музей у шапках і не хочуть їх зняти. Що це таке? Як можна?

Ми підійшли до тих відвідувачів і розповіли їм, що з ними розмовляв директор музею академік Яворницький, що він дуже ображений їхнім зухвальством.

Після цієї розмови хлопці зняли шапки, а потім поговорили між собою, зайшли до кабінету директора.

— Вибачте нам, професоре, ми справді нехороше вчинили.

— Добре! А скажіть мені: звідкіля ви?

— Ми самі з села, недавно влаштувалися працювати в прокатний цех заводу імені Г. І. Петровського.

— А знаєте, що сказав про музей Г. І. Петровський, ім'я якого носить ваш завод?

— Ні, не знаємо, не чули.

— Він, як був у музеї, сказав мені: «Привчайте, Дмитре Івановичу, нашу молодь до культури. Музей — це скарб, велике надбання людства. Тому з великою пошаною треба ставитись до пам'яток культури минулого...» Отже, поважайте себе та й мене старого не ображайте. Я ж вам дав розумну пораду, а ви грубо, безтактно відкинули її та ще й поглузували з мене, старої людини.

Хлопці, почувавши себе винними, ще раз попросили вибачення, подякували й розпрощались з професором.

Після цього випадку Дмитро Іванович наказав написати великими літерами оголошення:

«ЗНИМАЙТЕ ШАПКИ».

Але звичай цей і без оголошення увійшов у традицію.

ПУТІВКИ В ЖИТТЯ

Коли Сашко вчився в семирічці, він почув од своєї матері добре слово про музей. З того часу не покидала його думка побувати в музеї, побачити своїми очима його скарби. Хотілось йому побачити і збирача скарбів Дмитра Івановича Яворницького, про якого не раз шанобливо згадувала його мати.

Мандруючи на острові Хортиця, Сашко випадково знайшов орнаментований горщик, шило та кремінне вістря. Цю знахідку він показав своїй матері.

— От якби побачив професор Яворницький, який би він був радий, — весело усміхаючись, сказала мати.

Сашко зразу ж уявив собі радісне обличчя вченого. Йому кортіло зробити щось приємне для цієї людини. І він вирішив написати до нього листа, а заодно спитати, чи немає де поблизу архео-

логічного інституту, куди б можна поступити вчитись.

Дмитро Іванович одразу ж надіслав юнакові відповідь.

«Ні в колишньому Катеринославі, ні в теперішньому Дніпропетровську ніколи не було та й зараз нема археологічного інституту. Археологічний інститут був лише в одному Петербурзі, теперішньому Ленінграді.

У вас під боком, а саме на острові Хортиці, уже є відомий археолог — Петро Іванович Смолічів, який мешкає десь на лівому боці Дніпра, супроти Кічкаса. Ви до нього, якщо хочете, зверніться, і він Вам дасть добру пораду.

Ті невеличкі археологічні знахідки — горщики та кремінне знаряддя — подаруйте або Дніпропетровському музею, або Вашому місцевому, аби тільки Ваші знахідки десь не загубилися.

Оце все, що я можу сказати Вам.

Академік Дм. Ів. Яворницький».

Цей лист ще більше заохотив юнака поїхати в музей і побачити вченого.

Влітку 1934 року збулась ця мрія. Шістнадцятирічний хлопець залишив з своєю матір'ю домівку в х. Петрополь, Ново-Хортицького району на Запоріжжі і пароплавом прибув до Дніпропетровська. Мати ще зранку повела сина в музей. Юнака цікавили насамперед археологічні знахідки. До них його й потягло, мов залізо до магніту.

З великою увагою і захопленням від розглядав кожну кісточку, черепок, вістря. Два рази підходила мати до Сашка, сіпала його за рукав і шептала на вухо:

— Синоку, час бо й кінчати! Уже скоро музей будуть закривати, а ти ніяк не відірвешся від вітрин.

— Я ще трошки, мамо, ще одну-дві хвилини і зразу ж вийду! — благав Сашко свою матір.

Почувся дзвінок. Сивенький сторож оголосив: «Громадяни! Музей закривається, кінчайте огляд!»

Після цих слів Сашко з жалем залишив музей і вийшов надвір, де його давно вже чекала мати.

Другого дня, тільки відкрили музей, — Сашко вже біля дверей. Купив квиток і зразу ж попрямував до етнографічного відділу. І в цьому відділі він пробув майже весь день.

Оглядаючи музей, юнак дуже хотів побачити Дмитра Івановича, про якого багато хорошого розказувала йому мати.

Закінчивши огляд, він спитав одного службовця:

— Скажіть, будь ласка, де ж Дмитро Іванович? Чому його не видно в музеї?

— А навіщо він вам?

— Я хотів його побачити й поговорити з ним.

— Дмитро Іванович дуже рідко буває в музеї: він уже не працює тут, — відповів йому сторож.

— Я приїжджий, порадьте мені, як можна його побачити?

— Тільки дома, хлопче, можна побачити: піди до нього додому, він там і прийме тебе.

Сашко узнав адресу і швидко помчався до парку Шевченка, де жив Дмитро Іванович. Хвилюючись, підійшов до дверей і подзвонив. Двері йому відчинив білий, як сніг, дідусь в синіх окулярах, у такій же білій панамі замість кашкета. З-під окулярів на юнака глянули глибокі і розумні очі.

(Закінчення в черговому числі)

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ

1. Олена Курило, «УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ».

Про цю книгу див. у «Нових Днях» за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників «Нових Днів» — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. «НОВИЙ ОБРІЙ», ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 дол.

Обидві книжки замовляти в «Нових Днях».

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ФУНДАЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦТВО - ТОРОНТО

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ФУНДАЦІЯ —

ЦЕ НАША МАЙБУТНІСТЬ У КАНАДІ

АДРЕСА:

191 Lippincott St. — Toronto 4, Ont.

ЧЕКИ ВИПISУВАТИ:

The Taras Shevchenko Foundation

ВШАНОВАНО ЗРАЗКОВИХ ГРОМАДЯН

6 травня в ресторані "Мейфер Інн" у Торонті друзі та знайомі Олени та Івана Олексюків відзначили 25-ліття їх подружнього життя. Тих друзів виявилось багатько — поверх 70 осіб засіло за вечерею...

Рідина Олексюків — зразкова, свідомо українська родина, тому їх особистий ювілей є разом з тим і ювілеєм громадського значення, бо вони, особливо п. І. Олексюк, є працівниками на громадсько-церковному полі. Мають двоє дітей, які обоє вільно розмовляють і читають українською мовою. Син уже працює, а дочка вчиться в університеті.

Ювілятів вітали: митрофорний прот. Д. Фотій, Я. Балам, П. Клименко, Т. Риденко, П. Шкурка, П. Волниак, В. Григоряк. Вечором керував д-р А. Козак.

Подружжя Олексюків, сказати б так, соборне: пані Олена походить з Вінницької області, Іван — з Буковини. Одружились в Україні, де їх звела війна...

Мені дуже приємно відзначити, що Іван Олексюк належить до тих кількох наших читачів з Торонта, які справді щиро допомагають "Новим Дням": яки не він і ще кілька таких осіб, то навряд чи я давав би раду журналові хоч так погано, як даю тепер. Тому я дозволю собі вітати Олексюків від імени всіх наших читачів: дай вам обом, Боже, ще жити й жити! І щоб у Вашій родині завжди панувала така злагода й любов, як є вони сьогодні!

Промовляв ще також син Олексюків — Леонід від себе й сестри. Подякував від себе й дружини ювілат.

На заклик Василя Григоряка гості склали на пресу 50.00 дол., які розподілено так: на "Нові Дні" — 15.00 дол., на "Український Голос" і "Юнак" — по 10.00 дол., а 15.00 дол. призначено на православну катедрu св. Володимира в Торонті.

Ювілятові і родині — довгих і щасливих літ життя, а всім гостям щире спасибі за допомогу. РЕД.

ВИСТАВА "КАССАНДРИ" В ТОРОНТІ

Драматичний ансамбль "Заграва" 2 й 9 квітня виставив в "Українському Домі" "Кассандру" Лесі Українки. Обидва дні зала, що вміщає коло тисячі осіб, була повна.

Виставу почав готувати режисер Туржанський, але потім він "розійшовся" з ансамблем і драма виставлена під режисурою Ю. Бельського. Отже, важко щось сказати про виставу, на якій лежить печатъ двох режисерів. Крім цього, деякі артисти "по-своєму" трактували ролі, бо вважали, що обидва режисери не розуміють "задуму творки".

Важко щось певне сказати й про виконавців, бо участь у виставі брали кваліфіковані артисти, аматори з добрим досвідом, аматори з дуже нікчемним досвідом і цілий гурт підлітків, які вперше в житті були на сцені. Треба було б бути дуже відважним рецензентом, щоб за цих умов оцінювати виставу взагалі, а тим більше говорити щось про окремих виконавців. Та все таки виставу можна було дивитись. І добре, що "Заграва" дає хоч одну виставу на рік...

Ролі виконували: Н. Тарновецька — Кассандра, М. Лялька — Геллен, Н. Теліжнина — Андромаха, Т. Парченко — Деїфоб, Г. Крушельницький — Парис, В. Довганюк — Ономай та Сінон, В. Кушніренко — Долох, Х. Туркевич — Поліксея, Р. Дольницька — Гелена. Менші ролі виконували: Б. Савчак, О. Ліщинська, С. Шелениська, В. Дудин, Р. Тарновецький, А. Генрик-Березовський, І. Кушніренко, А. Ільків.

Танки — Л. Білошицька, костюми — Сатю, бутафорія — пані Яцева та Бурачок.

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Дорогий Петре Кузьмичу!

Шлю чека на 30.00 дол. З того 5.00 дол. на передплату, а 25 доларів на підтримку "Нових Днів", які такої підтримки цілком заслуговують.

З щирою пошаною

Марко МЕНЖЕГА, Суніріор, США.

Вельмишановний Пане Волиняк!

Шлю Вам чека на 15 дол. П'ять дол. на продовження передплати, а десять дол. на розбудову журналу. Цим хочу сказати, що його вартість у кілька разів перевищує ту ціну, що Ви за нього берете.

Працюю як інженер — веду дослідчу роботу в компанії "Esso". Отож, як не роблю досвіду, то читаю технічну літературу або пишу. Після цього писання та читання приходжу додому і тоді мушу гратись з дітьми й читати їм казки та віршики (маю двох малих хлопців). Після цього ані читати, ані писати не хочеться. Значайно, включаю "коробку ідіота" (себто телевізор) і на тім день кінчається. Виявляється лише тоді, як одержую Ваш журнал. У той день у нас телевізор не грає, на жаль, журналу вистачає лишень на один вечір.

Звичайно, при кінці тижня є більше часу. Недавно перечитав книжку "The Rise and Fall of Stalin", написану істориком Robert Payne, Avon, Oct. 1966. Це спроба автора написати працю подібної якості до "The Rise and Fall of Third Reich" (William L. Shirer). На жаль, на мою думку, це йому не вдається. Особливо слабкі або навіть фальшиві в автора інформації про Україну. Це тому, що він користується в основному російськими і в меншій мірі грузинськими матеріалами. Все таки книжка варта уваги. Особливо цікаві твердження автора, що конфлікт Ленін і Сталін був оснований на проблемі "національних меншин". Якщо це твердження правильне, то виходить, що втрата української автономії (чи навіть державності) прийшла в результаті вбивства Леніна Сталіном (це інше й дуже цікаве твердження). Якщо це правда, то, мені здається, це оправдує Хвильового, Скрипника та інших українців-комуністів у національному відношенні (звичайно, лише в національному).

Тому що ця книжка торкається багатьох важливих проблем, я хотів би, щоб хтось із наших істориків її прочитав і висловив свої висновки у Вашому журналі. Це було б важливим навіть тим, що багатьом читачам, що не читають вільно англійською мовою, були б подані нові, досі не відомі документи, з тої дуже важливої доби.

З пошаною,

Ігор КОШМАН, Парсипани, США.

Шановний Петре Кузьмичу!

У числі 206 "Нових Днів" Ви опублікували лист Вашого знайомого, який "страха ради іудейська" не дав під ним свого прізвища. Не шаную тих людей, які ховаються, за анонім, або псевдонім, боячись відповідальності. Автор того листа не має уяви про дійсне національно-суспільне життя на Пришівщині, яка є західним форпостом України в боротьбі за національно-культурну самобутність наших земляків.

Культурна Спілка Українських трудящих в Пряшеві (КСУТ) підтримує видання тижневика "Нове Життя", місичника "Дружно Вперед" та двомісячника "Дукля". Вона сприяє чинності Українського Народного Театру і Піддулянянського Народного Ансамблю, який робить дуже успішні подорожі по Західній Європі. Також вона впливає на діяльність Української філії Словацького радіомовлення. Порівняно з чинністю українців у вільному світі без огляду на малу кількість своїх членів та умови так ваного "комуністичного блоку", при малій національній свідомості колишніх лемків і русинів КСУТ успішно провадить боротьбу за українську школу та боротьбу проти денационалізації дітей несвідомих батьків.

КСУТ є добровільна, а не урядова, чи партійна організація. Ніякої "чистки" в ній не робилось. Доцента Юрія Бачу не було "усунено", але він сам вийшов зі складу Управи КСУТ-у з інших причин, ніж інформувася Вас анонімним знайомим. Національно-культурний авторитет Радянської України серед української інтелігенції Пришівщини є на належній висотині, а молодь дуже шанує таких національно-культурних працівників як, наприклад, покійний Василь Симоненко, чи деяких живих діячів культури в Україні.

Між іншим, Ви ради якоїсь обережності побоюались опублікувати доповідь Івана Дзюби про Василя Симоненка, відпис якої я одержав з Пряшева, переслав її секретареві Денверської групи УВАН інж. Л. Биковському, а він Вам. Невже Ви вважаєте, що ми можемо займатись фальшуванням або провокаціями? Надто велика обережність там, де не треба. Та доповідь може перш усього стосуватись українців у вільному світі, які почали шанувати В. Симоненка після його смерті. А от

Юрія Бачу Ви зі своїм знайомим "підвели під монастир".

З правдивою пошаною,

Василь ПРОХОДА, Сан Дієго, США.

Спасибі за листа. Я друкував не листа "мого знайомого", а читача з Бафало, США, а йому пише його знайомий з Праги. Лист його був виключно для моєї інформації, але оскільки наші читачі дуже цікавляться українцями в комуністичному блоці, то я його видрукував. Та щоб люди з комуністичного блоку не боялись нас інформувати, то я не подав прізвищ. Отже, нарікайте за це лише на мене.

Промову І. Дзюби я мав більше року перед тим, як її мені вислав інж. Л. Биковський, Я й тепер певен, що друкувати її не треба було. Є матеріали для друку, а є ще матеріал для самого редактора, щоб він міг упевнитись у правильності чи неправильності своєї політичної лінії й тактики. Я такого матеріалу маю дуже багато. Якби я це все видрукував у двох-трьох числах "Н. Днів", то подвоїв би тираж. А я того не робив і не зроблю — мене не так цікавить справа "просвітлення" кількох еміграційних примітивів, як боротьба нашого народу проти окупантів. П. ВОЛ.

ГІСТЬ У РЕДАКЦІЇ "НОВИХ ДНІВ"

У квітні нас відвідав гість з Європи — Микола Олександрович Герус із американського радіо "Свобода" в Мюнхені, Німеччина. Микола Герус займає посаду заступника програмного директора для українського і білоруського відділів радіо "Свобода", себто очолює ці два відділи. Відбулася довга й приємна та взаємно корисна розмова про справи української журналістики та радіомовлення.

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Менжега Марк, Супіріор, США	25.00
Герус Микола, Мюнхен, Німеччина	20.00
Куриляк Ліда, Чикаго, США	15.25
Кошман Ігор, Парсипани, США	10.00
Волан Яків, Монреаль, Канада	5.50
Кравченко Петро, Форт Вілліам, Канада	5.50
Завертайло Данило, Чикаго, США	5.00
Розгін Іван, Централія, США	5.00
Маляровський О., Едмонтон, Канада	5.00
Забігайло Андрій, Кансвіл, США	5.00
Іщенко Микола, Судбури, Канада	2.00
Івашенко О., Чикаго, США	2.00
Косогов В., Чикаго, США	2.00
о. Гр. Удод, Саскатун, Канада	2.00
Руденко В., Торонто, Канада	1.50
Шнурко Г., Куксвіл, Канада	1.50
Лобач В., Торонто, Канада	1.50
Боровський Є., Оттава, Канада	1.50
о. митр. прот. В. Слюзар, Монреаль, Канада	1.50
Кукуруза Павло, Мінеаполіс, США	1.00
Скрепіль О., Торонто, Канада	1.00
о. прот. О. Потульніцький, Сиракюзи, США	1.00
Кулиняк Ольга, Філадельфія, США	1.00
Єрмоленко В., Мінеаполіс, США	1.00
Масенко Степан, Мілвокі, США	1.00
Байрачний І., Куксвіл, Канада	0.50
Когут Н., Бродмідовс, Австралія	0.50
Янда Дарія, Едмонтон, Канада	0.50

Щиро всім дякуємо за допомогу! РЕД.

Відвідайте в «Українській Книзі» в Торонті

ДЕМОНСТРАЦІЙНУ ЗАЛЮ РАДЯНСЬКИХ ТОВАРІВ,
ЯКІ МОЖЕТЕ КУПИТИ В ПОДАРУНОК ДЛЯ ВАШИХ РІДНИХ В УКРАЇНІ АБО В ІНШИХ ЧАСТИ-
НАХ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

Прийдіть і познайомтеся з великим вибором різних товарів. У демонстраційній залі зможете побачити автомашини, мотоцикли, велосипеди, холодильники, годинники, фотоапарати, транзисторні радіоприймачі, телевізори, пілососи, човнові мотори, рушниці, різні текстильні матеріали, хустки і хустини, скатерті, ху-
тряні шапки, алкогольні напитки, шоколад, харчові продукти.

Усі ці речі і багато більше можна купити за канадські долляри і вони будуть доставлені з магазинів в СРСР на адресу ваших рідних в Україні чи де-будь інде в СРСР

У Канаді замовлення приймає фірма Українська Книга, а за доставку в СРСР відповідає велика торго-
вельна фірма Внешпосилторг.

Крім речей, можете також купити вашим близьким, проживаючим в СРСР, квартиру і путівку в найкращі санаторії і доми відпочинку в Радянському Союзі.

Замовлення на подарунки приймаються всіма філіями і агенціями фірми «Українська Книга».

АВТОМОБІЛІ:

ВОЛГА ГАЗ-21УС. Люксовий експортний мо-
дель. Четверо дверей. На 5 місць.

Ціна: 3067.56 кан. дол.

ВОЛГА ГАЗ-21Р. Стандартний модель. Четверо
дверей. 5 місць.

Ціна: 2841.12 кан. дол.

МОСКВИЧ 408-Е. Люксовий експортний мо-
дель. Четверо дверей. Радіо, ogrівач. 4-5 місць.

Ціна: 2348.24 кан. дол.

МОСКВИЧ 408. 4—5 місць.

Ціна: 2113.42 кан. дол.

МОТОЦИКЛИ:

“ЮПІТЕР ИЖ-ЮК”. Мотоцикл з коліскою, до-
рожнього типу, з двома сидіннями. Мотор двоцилін-
дровий, чотиритактний, 18 кінських сил.

Ціна: 528.53 кан. дол.

МОТОЦИКЛ К-175Б. Ціна 284.09 кан. дол.

МОТОЦИКЛ М-103 АБО М-104. Ціна: 198.20
кан. дол.

ВЕЛОСИПЕД ЧОЛОВІЧИЙ марки “Україна”,
“Мир” або “Дружба”. Ціна: 34.91 кан. дол.

ХОЛОДИЛЬНИК ЗІЛ-МОСКВА. Ціна 286.73
кан. дол.

ХОЛОДИЛЬНИК “ДОНБАС”. Ціна: 185.00 кан.
дол.

ПРАЛЬНА МАШИНА “РИГА”-60. Ціна: 89.71
кан. дол.

ПІЛОСОС “РАКЕТА” або “САТУРНАС”. Ціна:
37.00 кан. дол.

ПІЛОСОС “БУРАН”. Ціна: 39.32 кан. дол.

ШВЕЙНА МАШИНА 2М-3. Ціна: 65.40 кан. дол.

ШВЕЙНА МАШИНА 2М-2. Ціна: 49.38 кан. дол.

ТЕЛЕВІЗОР “ЕЛЕКТРОН”. Великий екран (21-
цалевий). На ніжках. Ціна: 276.29 кан. дол.

ТЕЛЕВІЗОР “ТЕМП” 6М. Модель столовий.
Ціна: 236.24 кан. дол.

КРІМ ЦЬОГО БАГАТО ІНШИХ ТОВАРІВ.

ПИТАЙТЕ ЗА КАТАЛОГАМИ.

Ukrainska Knyha

962 BLOOR ST. W. — 1162 DUNDAS ST. W.
TORONTO, ONT.